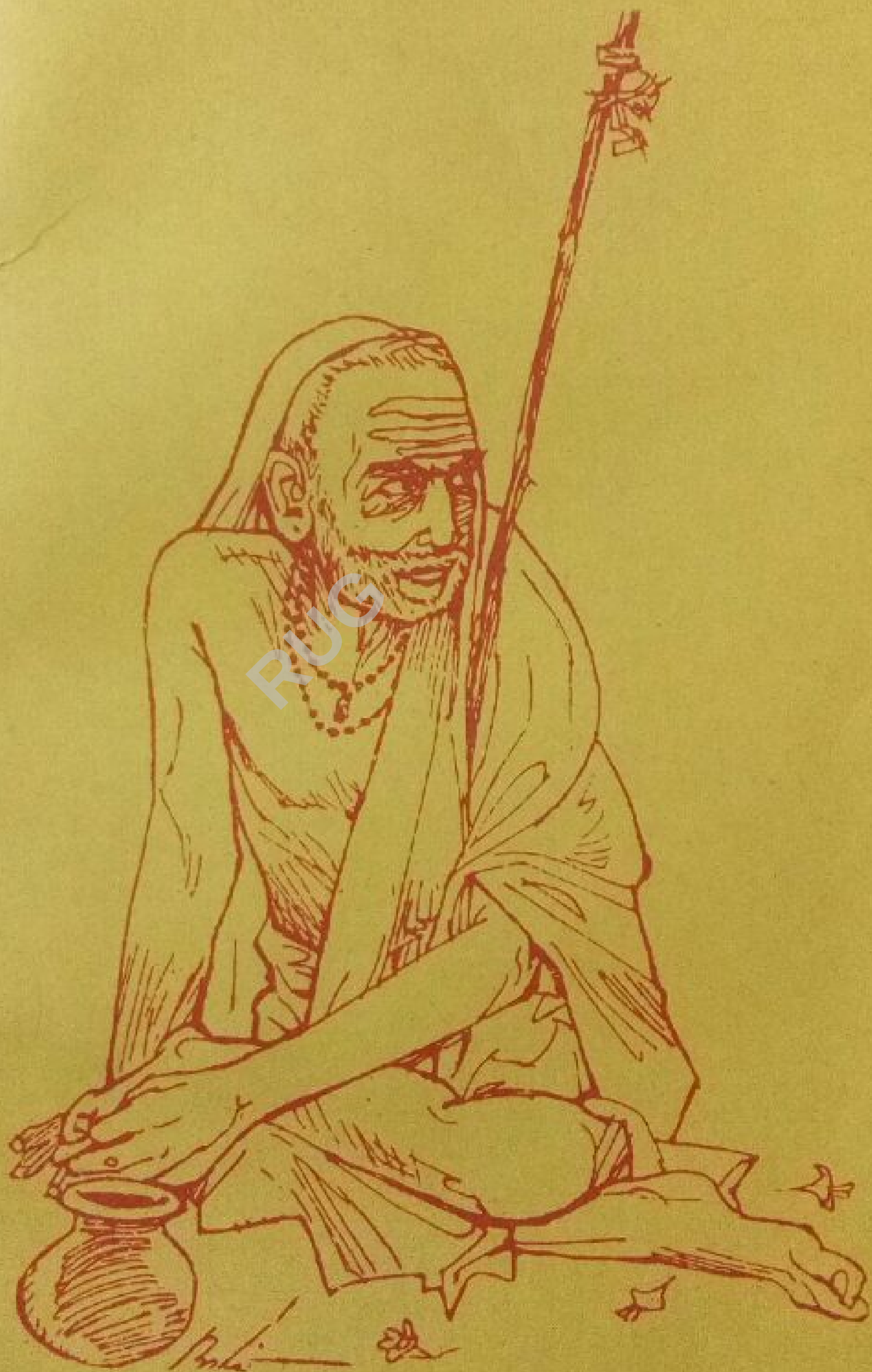
ఋగ్వేద నిత్య కర్మానుష్ఠాన కల్పము

సస్వరము

ప్రచురణకర్త :

శ్రీ వెంపటి సుబ్బరాయశర్మ

17/46, తిప్పరాజువారివీధి, నెల్లూరు - 1.

ఋగ్వేద నిత్య కర్మానుష్ఠాన కల్పము
సస్వరము

శ్రీశ్రీశ్రీ చంద్రశేఖరస్వామి వారి
శతజయంతి కానుక

బ్రహ్మశ్రీ వెంపటి రామనాధశాస్త్రి గారిచే
సంకలితము

B.A.
L.I.C. AGENT 58765P/592
TADUKUPET (VILL & POST)
NAGARI-517690

శ్రీ కేసరి శ్రీనివాసులు
శ్రీ కురవి వెంకటరమణయ్య గారలచే
పరిష్కృతము

ప్రచురణకర్తలు :
నెల్లూరు మండల కరణకమ్మ బ్రాహ్మణ మహాసభ
శ్రీ వెంపటి సుబ్బరాయశర్మ

ప్రథమ ముద్రణ :
1995 జనవరి - కాపీలు : 1000

రెండవ ముద్రణ :
2002 ఫిబ్రవరి - కాపీలు : 2000

ప్రతులు దొరుకుచోట్లు

కేసరి శ్రీనివాసులు
16/17, మధ్వపతివారి అగ్రహారం
నెల్లూరు - 524 001
ఫోన్ : 0861-338353.

వెంపటి సుబ్బరాయశర్మ
రిటైర్డు తహశీల్దారు
17/46, తిప్పరాజువారివీథి
నెల్లూరు - 524 001
ఫోన్ : 0861-323717

మూల్యం : రూ.30/-లు

ముద్రణ :
వరుణ్ గ్రాఫిక్స్
నెల్లూరు.

విషయసూచిక

RUG

శ్రీరామ

గణపతి పూజా

ఆచమ్య

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్।
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వ విఘ్నోప శాంతయే॥

హరిః ఓం. దేవీం వాచమ జనయంత దేవా స్తాం విశ్వరూపాః

పశవో వదంతి, సానో మందే్రష మూర్జం దుహానా

ధేనుర్వాగ స్మానుప సుష్టు తైతు ॥

అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యను గృహ్ణంతు ॥
అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు ॥ సుప్రతిష్ఠితమస్తు ॥
తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ, తారాబలం చంద్రబలం తదేవ।
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ, లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రి యుగంస్మరామి॥
యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో, యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ ॥
అనన్యా శ్చింత యన్తో మాం, యే జనాః పర్యుపాసతే।
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం, యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ ॥
స్మృతే సకల కళ్యాణ భాజనం యత్ర జాయతే।
పురుష స్తమజం నిత్యం, వ్రజామి శరణం హరిమ్ ॥
సర్వదా సర్వకార్యేషు, నాస్తి తేషా మమంగళమ్।
యేషాం హృదిస్థో భగవాన్, మంగళాయతనం హరిః ॥
లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం, కుత స్తేషాం పరాభవః।
యేషా మిందీవర శ్యామో, హృదయస్థో జనార్దనః ॥
ఆపదా మప హర్తారం, దాతారం సర్వసంపదామ్।
లోకాభి రామం శ్రీరామం. భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

RUG

సుముఖశ్చైక దంతశ్చ, కపిలో గజకర్ణకః ।
లంబోదరశ్చ వికటో, విఘ్నరాజో గణాధిపః ॥
ధూమకేతు ర్గణాధ్యక్షః, ఫాలచంద్రో గజాననః ।
వక్రతుండ శ్శూర్ప కర్ణో, హేరంబ స్స్కంద పూర్వజః ॥
షోడశైతాని నామాని, యః పఠే చ్ఛృణు యాదపి ।
విద్యారంభే వివాహేచ, ప్రవేశే నిర్గమే తథా ॥
సంగ్రామే సర్వకార్యేషు, విఘ్న స్తస్య న జాయతే ॥
అభీప్సితార్థ సిద్ధ్యర్థం, పూజితో య స్సురై రపి ।
సర్వవిఘ్న చ్ఛిదే తస్మై, గణాధి పతయే నమః ॥

ఆచమ్య

ఓం కేశవాయ స్వాహా ...... శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥
పృథివ్యాః, మేరోః, పృష్ఠ ఋషిః, కూర్మో దేవతా,
సుతలం ఛందః, ఆసనే వినియోగః, అనంతాసనాయనమః,
ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః పరమాత్మా దేవతా,
దైవీ గాయత్రీ ఛందః, ప్రాణాయామే వినియోగః ॥

ఓం భూః, ఓం భువః, ఓం సువః, ఓం మహః,
ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం సత్యం, తత్స వితుర్వరేణ్యం,
భర్గో దేవస్య ధీమహి, ధియో యోనః ప్రచోదయాత్,
ఓ మా పో జ్యోతీ ర సో మృతం బ్రహ్మ
భూర్భువ స్సువరోమ్ ।

మమ ఉపాత్త సమస్త దురిత క్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే, అద్య బ్రహ్మణః, ద్వితీయ పరార్ధే, శ్వేతవరాహకల్పే, వైవస్వత మన్వంతరే, కలియుగే, ప్రథమ పాదే, జంబూ ద్వీపే, భరత వర్షే, భరత ఖండే, మేరోః దక్షిణ దిగ్భాగే, శ్రీశైలస్య ఆగ్నేయ ప్రదేశే, కృష్ణా కావేర్యోః మధ్యప్రదేశే, సమస్త దేవతా

బ్రాహ్మణ హరిహర సన్నిధౌ, అస్మిన్వర్తమానే, వ్యావహారిక చాంద్రమానేన ....సంవత్సరే .... అయనే........... ఋతౌ .... మాసే.......... పక్షే.......... తిథౌ.......... వాసర యుక్తాయాం శుభ నక్షత్ర శుభయోగ శుభకరణ ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్ఠాయాం శుభతిథౌ అస్మాకం సహకుటుంబానాం క్షేమ స్థైర్య విజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామ మోక్ష చతుర్విధ ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం, సమస్త మంగళావాప్త్యర్థం, (అముకం) .... కర్మ (ఏ పూజను చేయుచున్నామో. ఆ దేవత నుద్దేశించి చెప్పవలెను) కరిష్యమాణః, తదాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే, తదంగత్వేన కలశపూజాం కరిష్యే.

కలశం గంధ పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య, కలశమాపూర్య.
(కలశమునకు మూడు గంధపుబొట్లుపెట్టి అక్షితలద్ది లోపల పుష్పము నుంచి, పాత్రను చేతితో మూసిపెట్టవలెను.)

కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్ర స్సమాశ్రితః ।
మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృ గణా స్స్మృతాః ॥
కుక్షౌతు సాగరా స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా ।
ఋగ్వేదోథ యజుర్వేద స్సామవేదో హ్యథర్వణః ॥
అంగైశ్చ సహితా స్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః ।
ఆయాంతు దేవపూజార్థం దురితక్షయ కారకాః ॥

ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమం
సచ తాపరుష్ణ్యా, అసిక్న్యామ రుద్వృథే వితస్త
యార్జీకియే శృణు హ్యా సుషోమయా,
సితాసితే సరితో యత్ర సంగథే తత్రా ప్లుతా స్తో
దివ ముత్పతంతి, యే వై తన్వాగం విసృజంతి
ధీరా స్తే జనాసో అమృతత్వం భజంతే ॥

యాః ప్రవతో నివత ఉద్వత ఉదన్వతీ రనుదకాశ్చయా

స్తా అస్మభ్యం పయసా పిన్వమానా శ్శివా దేవీ

రసి పదా భవంతు సర్వా నద్యో అసి మిదా భవంతు.

ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా

ఆపః పశవ ఆపోఽన్న మాపోఽమృతమాప స్సమ్రా

డాపో విరాడాప స్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ం స్యాపో

జ్యోతీగ్ం ష్యాపో యజూగ్ం ష్యాప స్సత్యమాప స్సర్వా

దేవతా ఆపో భూర్భువ స్సువరాప ఓం ॥

బ్రహ్మాండోదర తీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తే రవే ।
తేన సత్యేన మేదేవ తీర్థం దేహి దివాకర ॥

యస్య లోమ్ని స్థితా మేఘాః నద్యస్సర్వాంగ సంధిషు ।
సాగరాః కుక్షిమధ్యస్థాః సాన్నిధ్యం తు జలే హరే ॥

గంగే చ యమునే చైవ గోదావరి సరస్వతి ।
నర్మదే సింధు కావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు ॥

కావేరీ తుంగభద్రా చ కృష్ణవేణీ చ గౌతమీ ।
భాగీరథీతి విఖ్యాతాః పంచగంగాః ప్రకీర్తితాః ॥

ఏభిర్మంత్రైః కలశమభి మంత్ర్య,

కలశోదకేన పూజా ద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య

[కలశ జలమును చేతిలోబోసికొని పూజా ద్రవ్యములమీద, దేవుని మీద, తన శిరస్సు పైన చల్లుకొనవలసినది.]

RUG

గణాధిపతి పూజ

—: (౦) :—

ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతి పూజాంచ కరిష్యే। (పసుపుతో గణపతినిచేసి కొన ఉత్తరము వైపు ఉండునట్లు తమలపాకుపై నుంచి పూజచేయవలయును.)

గణానాంత్వా గృత్స్నమదో గణపతి ర్జగతీ గణపత్యావాహనే వినియోగః.

గణానాం త్వా గణపతిం హవామహే కవిం

కవీనా ముప మశ్ర వస్త మం, జ్యేష్ఠ రాజం

బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆన శృణ్వ న్నూతిభి స్సీద సాదనమ్.

శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః (అక్షతలను స్వామిపై వేయవలయును.) ధ్యాయామి - ఆవాహయామి - ఆసనం సమర్పయామి - పాదయోఃపాద్యం సమర్పయామి - హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి - ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి - ఔపచారిక స్నానం సమర్పయామి -

ఆపోహిష్ఠా మయో భువస్తాన ఊర్జే దధాతన,

మహేరణాయ చక్షసే, యోవ శ్శివ తమోరస స్తస్య

భాజయతే హనః, ఉశ తీరివ మాతరః, తస్మా

అరంగ మామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ,

ఆపో జనయథాచనః

స్నానానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి.

RUG

వస్త్రం —

అభి వస్త్రా సువస నా న్యర్షాభి ధేనూ స్సుదుఘాః

పూయమానః, అభిచంద్రా భర్త వే నో

హిరణ్యా భ్య శ్వాన్రథి నో దేవ సోమ

గణాధిపతయే నమః, వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి -

(పత్తితో వస్త్రము, యజ్ఞోపీతముచేసి సమర్పించవలయును.)

(తదభావే - అక్షతాన్ సమర్పయామి)

యజ్ఞోపవీతం —

యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్య త్సహజం

పురస్తాత్, ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం

యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః

గణపతయేనమః - యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి.

గంధం —

గంధ ద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం,

ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తా మి హోపహ్వయే శ్రియం

గణపతయేనమః, గంధాన్ సమర్పయామి.

RUG

ఆయనేతే ప్రరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః,

హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే.

గణపతయే నమః, అలంకరణార్థం అక్షతాన్ సమర్పయామి -

పుష్పైః పూజయామి —

ఓం సుముఖాయనమః - ఓం ఏకదంతాయ నమః
ఓం కపిలాయనమః - ఓం గజకర్ణికాయ నమః
ఓం లంబోదరాయనమః - ఓం వికటాయ నమః
ఓం విఘ్నరాజాయ నమః - ఓం గణాధిపాయ నమః
ఓం ధూమకేతవే నమః - ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః
ఓం ఫాలచంద్రాయనమః - ఓం గజాననాయ నమః
ఓం వక్రతుండాయ నమః - ఓం శూర్ప కర్ణాయ నమః
ఓం హేరంబాయ నమః - ఓం స్కంద పూర్వజాయ నమః
మహాగణాధిపతయే నమః - నానావిధ పరిమళ
పత్ర పుష్పాణి సమర్పయామి.

ధూపం —

వనస్పత్యుద్భవై ర్దివ్యై ర్నానాగంధై స్సుసంయుతం ।
ఆఘ్రేయ స్సర్వ దేవానాం ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః - ధూపమాఘ్రాపయామి.

దీపం —

సాజ్యం త్రివర్తి సం యుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా ।
గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహమ్ ॥

భక్త్యాదీపం ప్రయచ్ఛామి దేవాయ పరమాత్మనే ।
త్రాహిమాం నరకాద్ఘోరా ద్దివ్య జ్యోతి ర్నమోస్తు తే॥

RUG

గణపతయే నమః - దీపం దర్శయామి,
ధూప దీపానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి.
(తీర్థము వేయవలయును.)

నైవేద్యం —

ఓం భూర్భువ స్వః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్,
(తీర్థము ప్రోక్షించవలయును.)
సత్యం త్వ ర్తేన పరిషించామి - అమృతమస్తు,
(పాత్రలో తీర్థం వేయవలయును.)
అమృతోప స్తరణ మసి స్వాహా -
(రెండు చేతులతో స్వామికి నైవేద్యము చూపవలెను.)

ఓం ప్రాణాయ స్వాహా - ఓం అపానాయ స్వాహా -
ఓం వ్యానాయ స్వాహా - ఓం ఉదానాయ స్వాహా -
ఓం సమానాయ స్వాహా - ఓం బ్రహ్మణే స్వాహా -
గణాధిపతయేనమః - గుడం, నారికేళ ఫలం నివేదయామి -
మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి -
ఉత్తరా పోశనం సమర్పయామి, హస్తప్రక్షాళనం
సమర్పయామి, పాదప్రక్షాళనం సమర్పయామి,
శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి. (తీర్థము వేయుచుండవలెను.)

తాంబూలం —

పూగీఫల సమాయుక్తం నాగవల్లీ దళైర్యుతం ।
కర్పూర చూర్ణ సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
గణపతయే నమః - తాంబూలం సమర్పయామి.

RJG

నీరాజనం

శ్రియే జాత శ్రియ అనిరియాయ శ్రియం వయోజరి తృభ్యో దధాతి, శ్రియం వసానా అమృతత్వ మాయన్ భవంతి· సత్యా సమిధా మితద్రౌ. శ్రియ ఏవైనం తచ్ఛ్రియా మా దధాతి, సంతతమృచావషట్కృత్యం సంతత్యై సంధీయతే ప్రజయా పశుభి ర్య ఏవం వేద. సంతతం శ్రీరస్తు సమస్త సన్మంగళాని భవంతు; గణాధిపతయే నమః. కర్పూర నీరాజనం దర్శయామి, నీరాజనానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి.

మంత్ర పుష్పం

నిషు సీద గణపతే గణేషు త్వా మా హు ర్వి ప్రతమం కవీనాం। న ఋ తే త్వత్క్రియతె కించ నారే మహామర్కం మఘవం చిత్ర మర్చ॥ విఘ్నేశ విధి మార్తాండ చంద్రేంద్రో పేంద్ర వందిత।, నమో గణపతే తుభ్యం బ్రహ్మాణాం బ్రహ్మణ స్పతే॥, వక్రతుండ మహాకాయ కోటి సూర్యసమప్రభ।, అవిఘ్నం కురు మే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥, మహా గణాధిపతయే నమః సువర్ణ మంత్ర పుష్పం సమర్పయామి. ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి। యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు।, న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే తమచ్యుతం॥, మంత్రహీనం, క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప।, యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥. అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజయా భగవాంత్సర్వాత్మకః శ్రీ గణాధిపతి స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు. (అక్షతలు తీర్థము వదలవలెను.) ఉత్తరే శుభ కర్మణ్య విఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు - ఉత్తరే శుభకర్మణ్య విఘ్నమస్తు. గణాధిపతిం యధాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి.

ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనం

తదంగత్వేన ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే.

(మన మే దేవత నుద్దేశించి పూజ లేక వ్రతముఁ జేయఁబోవు చున్నామో, ఆ దేవతా నామమును ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనమునందు ముందుగా జేర్పవలయును.)

అస్యశ్రీ....ప్రాణ ప్రతిష్ఠా మహామంత్రస్య బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః, ఋగ్యజు స్సామాధర్వణాని ఛందాంసి, ప్రాణశక్తిః పరాదేవతా, హ్రాం బీజం, హ్రీం శక్తిః, హ్రూం కీలకం .... ప్రాణ ప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః

కరన్యాసము

ఓం హ్రాం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః, ఓం హ్రీం తర్జనీభ్యాం నమః, ఓం హ్రూం మధ్యమాభ్యాం నమః, ఓం హ్రైం అనామికాభ్యాం నమః, ఓం హ్రౌం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః, ఓం హ్రః కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం నమః,

అంగన్యాసము

ఓం హ్రాం హృదయాయ నమః, ఓం హ్రీం శిరసే స్వాహా, ఓం హ్రూం శిఖాయైవషట్, ఓం హ్రైం కవచాయహుం, ఓం హ్రౌం నేత్రత్రయాయ వౌషట్, ఓం హ్రః అస్త్రాయఫట్, భూర్భువ స్సువరో మితి దిగ్బంధః.

ధ్యానం —

రక్తాం భోధి స్థపోతోల్లస దరుణ సరోజాధిరూఢా కరాబ్జైః, పాశం కోదండ మిక్షూద్భవ గుణ మణి మప్యంకుశం పంచబాణాన్। బిభ్రాణా సృక్కపాలం త్రినయన విలస త్పీనవక్షో రుహాఢ్యా, దేవీ బాలార్క వర్ణా భవతు సుఖకరీ ప్రాణశక్తిః పరా నః॥ ఆం, హ్రీం, క్రోం, య ర ల వ శ ష స హ ఓం హంస స్సోహం హంసః, ఓం....ప్రాణః, మమ ప్రాణః.... జీవః మమ జీవః, వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణైః ఉచ్ఛ్వాస రూపేణ బహిరాగత్య, అస్మిన్ బింబే (అస్మిన్ కలశే) సుఖేన చరన్ తిష్ఠంతు స్వాహా

అసు నీ తే పునరస్మాసు చక్షుః పునః ప్రాణమిహనో ధేహి భోగం, జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య ముచ్చరంత, మను మ తే మృళయా నస్స్వస్తి. అమృతం వై ప్రాణా అమృత మాపః ప్రాణానేవ యథా స్థాన ముపహ్వయతే. స్వామిన్ సర్వజగన్నాథ యావ త్పూజావ సానకం। తావత్వం ప్రీతిభావేన బింబేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు॥, ఆవాహితోభవ, స్థాపితో భవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ, అవకుణ్ఠితో భవ, స్థిరాసనం కురుప్రసీద ప్రసీద ప్రసీద.

(స్త్రీ దేవత నుపాసించునప్పుడు "స్వామిని సర్వజగన్నాథే" అనియు, "ఆవాహితాభవ, స్థాపితాభవ, సుప్రసన్నాభవ, వరదాభవ, అవకుణ్ఠితాభవ" అని స్త్రీలింగముగా చెప్పవలెను.)

షోడశోపచారాన్ కుర్యాత్.

ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనం సంపూర్ణం.

ప్రాణ ప్రతిష్ఠాంగ సద్యః షోడపచార పూజాంచ కరిష్యే ।

[ప్రాణ ప్రతిష్ఠ పిదప లఘు పూజ ఈ విధముగా చేయవలెను]

ధ్యాయామి, ఆవాహయామి, ఆసనం సమర్పయామి, పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి, హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి, ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి. స్నాపయామి, స్నానానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి, వస్త్రం సమర్పయామి, యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి, గంధం సమర్పయామి, పుష్పాణి పూజయామి. ఓం కేశవాయనమః... శ్రీకృష్ణాయ నమః, ధూప మాఘ్రాపయామి, దీపం దర్శయామి, నైవేద్యం సమర్పయామి, తాంబూలం సమర్పయామి, నీరాజనం సమర్పయామి, నీరాజనానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి, సువర్ణ మంత్రపుష్పం సమర్పయామి.

[లఘు పూజానంతరము వ్రతములను ప్రారంభించవలెను. ఆ యా వ్రతములలోని శ్లోకములతో షోడశోపచార పూజ చేయవలెను. పురుష దేవతలకు పురుష సూక్తమును స్త్రీ దేవతలకు స్త్రీ సూక్తమును, అన్వయించుకొని పూజచేయవలెను. పురుష సూక్తము, శ్రీ సూక్తములను చూచుకొని షోడశోపచార పూజకై 1 మొదలు 16 వరకు గల ఋక్కులను అన్వయించుకొని పూజించవలెను. ఎట్లనగా ఆవాహయామి అను చోట పురుషసూక్తము, స్త్రీ సూక్తములలోగల 1వ ఋక్కును "సహస్రశీర్షా.... దశాంగులం" వరకు చెప్పి, వ్రతములోని శ్లోకమును చెప్పవలెను. ఈ విధముగా 16వ ఋక్కువరకు అన్వయించుకొని పూజ చేయవలెను.

పూజానంతరము కథ చదివి, నైవేద్య మంత్ర పుష్పములు చెప్పి ఉద్వాసన చేయవలెను. మంగళవారము, శుక్రవారము ఉద్వాసన చేయరాదు. మరుసటి దినము చేయవలెను.]

RUG

పురుష సూక్తమ్

(హరిః ఓమ్॥ తచ్ఛంయోరావృణీమహే। గాతుం యజ్ఞాయ।

గాతుం యజ్ఞపతయే। దైవీ స్వస్తిరస్తునః। స్వస్తి ర్మానుషేభ్యః।

ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్। శం నో అస్తు ద్విపదే। శం చతుష్పదే।

ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥)

1) సహస్రశీర్షా పురుష స్సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్, స భూమిం విశ్వతో వృత్వాత్య తిష్ఠ ద్దశాంగులం।, 2) పురుష ఏ వేదం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యం, ఉతామృ తత్వ స్యేశానో యదన్నే నాతిరోహతి।

3) ఏతావానస్య మహిమా తో జ్యాయాం శ్చ పూరుషః, పాదోస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాద స్యామృతం దివి।, 4) త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః, పాదో స్యేహా భవత్పునః, తతో విష్వఙ్ వ్యక్రామ త్సాశనా నశనే అభి,

5) తస్మాద్విరాళ జాయత విరాజో అధి పూరుషః, సజాతో అత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమి మథోపురః। 6) యత్పురుషేణ హవిషా దేవా యజ్ఞ మతన్వత, వసంతో అస్యా సీ దాజ్యం గ్రీష్మ ఇధ్మ శ్శర ద్ధ విః॥

7) తం యజ్ఞం బర్హిషిః ప్రౌక్షన్పురుషం జాత మగ్రతః, తేన దేవా అయజంత సాధ్యా ఋషయశ్చ యే। 8) తస్మాద్యజ్ఞా థ్సర్వహుత స్సంభృతం పృషదాజ్యం, పశూంతాంశ్చక్రే వాయవ్యా నారణ్యా న్గ్రామ్యాశ్చయే। 9) తస్మాద్య జ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే, ఛందాంసి జజ్ఞి రేతస్మా ద్యజు స్తస్మా దజాయత। 10) తస్మా దశ్వా అజాయంత యేకేచో భయాదతః, గావోహ జజ్ఞిరేతస్మా త్తస్మాజ్జాతా అజావయః। 11) యత్పురుషం వ్యదధుః కతిధావ్య కల్పయన్, ముఖం కిమస్య కౌ బాహూకా ఊరూ పాదా వుచ్యేతే। 12) బ్రాహ్మణోస్య ముఖ మాసీ ద్బాహూరా జన్యః కృతః, ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత। 13) చంద్రమా మనసో జాత శ్చక్షో సూర్యో అజాయత, ముఖాదింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణా ద్వాయు రజాయత।

14) నాభ్యా ఆసీ దంత రిక్షం శీర్ష్ణోద్యౌ స్సమ వర్తత, పద్భ్యాం భూమి ర్దిశ శ్రోత్రా త్తథా లోకాం అకల్పయన్। 15) సప్తాస్యాస న్పరిధయ

RUG

స్త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః, దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్ పురుషం

పశుం। 16) యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవా స్తాని ధర్మాణి ప్రథమా

న్యాసన్ తేహనాకం మహిమాన స్సచంత యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవాః।

అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యా స్సప్తధామభిః।

ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం, సమూఢమస్య పాంసురే।

త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః, అతో ధర్మాణి ధారయన్।

విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా।

తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యంతి సూరయః, దివీవ చక్షురాతతం।

తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస స్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమం పదం।

శ్రీ సూక్తమ్

1) హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణ రజత స్రజామ్। చంద్రాం

హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మ(ఆ)వహ 2) తాం మ ఆవహ

జాతవేదో లక్ష్మీ మనప గామినీమ్। యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురుషానహమ్॥ 3) అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాద ప్రబోధినీమ్। శ్రియం దేవీ ముపహ్వయే శ్రీర్మా దేవీ జుషతామ్॥ 4) కాంసో స్మితాం హిరణ్య ప్రాకారా మార్ద్రాం జ్వలన్తీం తృప్తాం తర్ప యన్తీమ్। పద్మే స్థితాం పద్మవర్ణాం తామిహోప హ్వయే శ్రియమ్॥ 5) చన్ద్రాం ప్రభాసాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టా ముదారామ్। తాం పద్మినీమీం శరణ మహం ప్రపద్యేఽలక్ష్మీ ర్మే నశ్యతాం త్వాం వృణే। 6) ఆదిత్య వర్ణే తపసోఽధి జాతో వనస్పతిస్తవ వృక్షోఽథ బిల్వః। తస్య ఫలాని తపసా నుదన్తు మాయాన్త రాయాశ్చ బాహ్యా అలక్ష్మీః॥ 7) ఉపైతు మాం దేవ సఖః కీర్తిశ్చ మణినా సహ। ప్రాదుర్భూతోఽస్మి రాష్ట్రేఽస్మిన్ కీర్తిమృద్ధిం దదాతు మే॥ 8) క్షుత్పి పాసామలాం జ్యేష్ఠా మలక్ష్మీ ర్నాశ యా మ్యహమ్। అభూతి మసమృద్ధించ సర్వాన్నిర్ణుద మే గృహాత్॥ 9) గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం

నిత్య పుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ 10) మనసః కామమాకూతిం వాచస్సత్య మశీమహి। పశూనాం రూపమన్నస్య మయి శ్రీ శ్శ్రయతాం యశః॥ 11) కర్దమేన ప్రజాభూతా మయి సంభవ కర్దమ। శ్రియం వాసయ మెకులే మాతరం పద్మమాలినీమ్॥ 12) ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీత వసమే గృహే। నిచ దేవీం మాతరం శ్రియం వాస యమే కులే॥ 13) ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం పుష్టిం సువర్ణాం హే। మ మాలినీం। సూర్యాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మఆవహ॥ 14) ఆర్ద్రాం యః కరిణీం యష్టిం పింగళాం పద్మమాలినీం చంద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మఆవహ॥ 15) తామ్మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీ మనప గామినీమ్। యస్యాం హిరణ్యం ప్రభూతం గావో దా స్యోశ్వాన్ విందేయం పురుషా నహమ్॥

[ఫలస్తుతిః = శ్రీ సూక్తముయొక్క ఫలశ్రుతి]

యశ్శుచిః ప్రయతో భూత్వా జుహుయా దాజ్య మన్వహమ్।

శ్రియః పంచ దశర్చంచ శ్రీకామ స్సతతం జపేత్॥

RUG

ఆనందః కర్దమశ్చైవ చిక్లీత ఇతి విశ్రుతాః ।

ఋషయస్తే త్రయః పుత్రా స్వయం శ్రీదేవి దేవతా ॥

పద్మా(న)సనే పద్మ ఊరు పద్మాక్షీ పద్మ సంభవే ।

త్వం మాం భజస్వ పద్మాక్షి యేన సౌఖ్యం లభామ్యహమ్ ॥

అశ్వదా యీ చ గోదాయి ధనదాయి మహాధనే ।

ధనం మే జుషతాం దేవీ సర్వకామార్థ సిద్ధయే ॥

పుత్ర పౌత్ర ధనం ధాన్యం హస్త్యశ్వాజా వి గోరథమ్ ।

ప్రజానాం భవసి మాతా ఆయుష్మంతం కరోతుమామ్ ॥

చంద్రాభాం లక్ష్మీ మీశానాం సూర్యాభాం శ్రియ మీశ్వరీమ్ ।

వర్ణాభాం

చంద్రసూర్యాగ్ని (సర్వాభాం) శ్రీ మహాలక్ష్మీ ముపాస్మహే ॥

ధనమగ్ని ర్ధనం వాయు ర్ధనం సూర్యో ధనం వసుః ।

ధనమింద్రో బృహస్పతి ర్వరుణం ధన మశ్నుతే ॥

వైన తేయ సోమం పిబ సోమం పిబతు వృత్రహా ।

RUG

సోమం ధనస్య సోమినో మహ్యం దదాతు సోమిని ॥

నక్రోధో నచమాత్సర్యం నలోభో నా శుభామతిః ।

భవంతి కృత పుణ్యానాం భక్తానాం శ్రీసూక్తం జపేత్సదా ॥

వర్షంతు తే విభావరి దివో అభ్రస్య విద్యుతః ।

రోహంతు సర్వ బీజా న్యవ బ్రహ్మ ద్విషోజహి ॥

పద్మప్రియే పద్మిని పద్మహస్తే పద్మాలయే పద్మదళాయతాక్షి ।

విశ్వప్రియే విష్ణుమనోనుకూలె త్వత్పాదపద్మం మయి సన్నిధత్స్వ॥

యాసా పద్మాసనస్థా విపులకటితటీ పద్మ పత్రాయ తాక్షి ।

గంభీరావర్తనాభి స్తనభరనమితా శుభ్రవస్త్రోత్తరీయా ॥

లక్ష్మీర్దివ్యైర్గజేంద్రై ర్మణి గణ ఖచితై స్స్నాపితా హేమకుంభైః ।

నిత్యం సా పద్మ హస్తా మమ వసతు గృహే సర్వమాంగల్య యుక్తా॥

లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజ తనయాం శ్రీరంగ ధామేశ్వరీం,

దాసీ భూత సమస్త దేవ వనితాం లోకైక దీపాంకురామ్ ।

శ్రీ మన్మంద కటాక్ష లబ్ధ విభవ బ్రహ్మేంద్ర గంగాధరాం

త్వాం త్రైలోక్య కుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుంద ప్రియామ్॥

శుద్ధ లక్ష్మీ ర్మోక్ష లక్ష్మీ ర్జయ లక్ష్మీ స్సరస్వతీ ।

శ్రీర్లక్ష్మీ ర్వర లక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమ సర్వదా ॥

వరాంకుశౌ పాశ మభీతి ముద్రాం కరై ర్వహం తీం

కమలాసనస్థామ్ ।

బాలార్క కోటి ప్రతిభాం త్రిణేత్రాం భజేహమంబాం

జగదీశ్వరీం తామ్ ॥

సర్వమంగళ మాంగల్యే శివే సర్వార్థ సాధకే ।

శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తుతే ॥

ఇతి శ్రీసూక్తం సమాప్తమ్.

—///—

RUG

దేవతార్చనమ్

శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్. గణానాంత్వా గృత్సమదో గణపతిర్జగతి గణపతి ప్రార్థనే వినియోగః। గణానాం త్వా గణపతిం హవామహే కవిం కవీనా ముప మశ్ర వ స్తమం, జ్యేష్ఠ రాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణ స్పత ఆన శృణ్వన్నూతి భిస్సీ ద సాదనమ్.

ఇతి గణపతిం ధ్యాత్వా. ఏభ్యో మాతా మధుమ త్పిన్వా తే పయః పీయూషం జౌరదీత్తి రద్రీ బర్హాః । ఉక్థ సుష్మాన్వృష భరాన్ స్వప్న సస్థానా దిత్యా ననుమదా స్వ స్తయే ॥ ఇతి మాతరం నత్వా. ఏవా పిత్రే విశ్వ దేవాయ వృష్ణే యజ్ఞైర్విధేమ నమసా హవిర్భిః । బృహస్పతే సుప్రజా వీరవంతో వయం స్యామ పతయోర యీణామ్॥ ఇతి పితరం నత్వా॥

ఆనంద మానందకరం ప్రసన్నం జ్ఞానస్వరూపం నిజబోధయుక్తం। యోగీంద్ర మీడ్యం భవరోగవైద్యం శ్రీ మద్గురుం నిత్యమహం భజామి ॥ గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః। గురుస్సాక్షా త్పరబ్రహ్మ తస్మైశ్రీ గురవేనమః ॥ ఇతి గురుం ప్రార్థ్య. ఇష్టదేవతాం నత్వా. ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం। కురు ఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వాన లాంఛనమ్ ॥ ఇతి ఘంటానాదం కృత్వా, దేవతాయతనం ప్రోక్ష్య. దేవమభ్యర్చ్య. భూశుద్ధిం కృత్వా. ఉత్పత న్త్వహా భూతాని పృథివ్యం తర వాసినం, ఆసనాదౌ నమస్కృత్య బ్రహ్మకర్మ సమారభే॥ గదా ముద్రయా సర్వాభూతాన్ని వారయ నివారయ, పార్ష్ణి ఘాతేన తాళత్రయంకృత్వా

అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమి సంస్థితాః। యే భూతా విఘ్న కర్తార స్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా ॥ పృథివీ త్వయా ధృతా లోకా దేవిత్వం విష్ణునా ధృతా। త్వం చ ధారయ మాం దేవి పవిత్రం కురు చాసనమ్ ॥ విష్ణుశక్తి సముద్భూతే స్వర్ణవర్ణ మహీతలే। అనేక రత్న సంపన్నే మాతృ భూమి నమోస్తు తే ॥ స్యోనా పృథివీ మేథా తిథిః పృథివీ గాయత్రీ, భూ ప్రార్థనే వినియోగః,

స్యోనా పృథివీ భవా నృక్షరా నివేశని। యచ్ఛాన శర్మ సప్రథాః.

ఇతి భూమిం ప్రార్థ్య, ఆసనం పరికల్ప్య, ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, ఏవం గుణ........ తిథౌ శ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్వామి దేవతా-ముద్దిశ్య శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణస్వామి దేవతా ప్రీత్యర్థం సంభవతా నియమేన, సంభావతా ప్రకారేణ, సంభవద్భి ర్ద్రవ్యైః, స్సంభవద్భి రుపచారైశ్చ, పురుషసూక్త విధానేన యావచ్ఛక్తి ధ్యానా వాహనాది షోడశోపచార పూజాం చకరిష్యే, అస్య శ్రీ షోడశ ఋగాత్మకస్య, పురుషసూక్తస్య, నారాయణ ఋషిః, అనుష్టుప్ ఛందః, పురుషోత్తమో దేవతా, జగద్బీజం, యం శక్తిః, యా త్కీలకం, శ్రీ లక్ష్మీనారాయణా రాధనే వినియోగః,

(అంగన్యాస కరన్యాస విధానము సంధ్యావందనములో తెలిపినట్లు చేయవలెను).

గోవిందాయనమః, అంగుష్ఠాభ్యాం నమః, మాధవాయ నమః, తర్జనీ భ్యాం నమః, హృషీకేశాయ నమః, మధ్యమాభ్యాం నమః, త్రివిక్రమాయ నమః, అనామికాభ్యాం నమః, విష్ణవేనమః కనిష్ఠికాభ్యాం నమః మధుసూద నాయనమః, కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః,

అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్త

ధామభిః, హృదయాయ నమః, ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం,

సమూళ్హమస్య పాంసురే, శిరసే స్వాహా, త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా

RUG

మాయాశక్త్యై నమః, గంగాయై నమః, యమునాయై నమః, పీఠోపరి, ధర్మాయ నమః, జ్ఞానాయ నమః, వైరాగ్యాయ నమః, పత్రేభ్యో నమః, దళేభ్యో నమః, కేసరేభ్యో నమః, కర్ణికోపరి, పుష్ట్యై నమః, వహ్నిమండలాయ నమః, సూర్యమండలాయ నమః, చంద్రమండలాయ నమః, తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః ।

ధ్యానం —

1) ధ్యేయ స్సదా సవితృ మండలం మధ్యవర్తీ
నారాయణ స్సరసిజాసన సన్నివిష్టః ।
కేయూరవా న్మకర కుండలవా న్కిరీటీ
హరి హిరణ్మయ వపుర్ధృత శంఖ చక్రః ॥

2) త్రైలోక్యాధార శక్తి స్తదుపరి కమఠ స్తత్ర చానంత భోగీ
తన్మధ్యే భూమిపద్మం ఖర (కుశ) శిఖరదళం కర్ణికా భూత మేరుం ।
తత్రస్థం శాంతమూర్తిం మణిమయ మకుటం కుండలోల్లాసి గండం
లక్ష్మీనారాయణాఖ్యం హృదయ సరసిజే సంతతం చింతయామి ॥

3) విశ్వత చక్షు రుత విశ్వతో ముఖో
విశ్వతో హస్త (బాహు) రుత విశ్వ తస్మాత్ । (తస్పాత్)
సంబాహు భ్యాం నమతి సంప్రదత్త్రై (సంపదత్త్రై)
ద్యావా పృథివీ జనయం దేవ ఏకః ॥

ఇతి ధ్యాత్వా

1) సహస్ర శీర్షే త్యావా హనం —

1) సహస్ర శీర్షా .... దశాం గులం ॥
హిరణ్య వర్ణాం .... మ అ (మా) వహ ॥
(పురుషసూక్త, శ్రీ సూక్తములోని నెంబర్ల ప్రకారం చూచుకొని అన్వయించుకొనవలెను.)

RUG

జ్యోతి శ్శాంతం సర్వలోకాంతరస్థ మోంకారాఖ్యం
యోగి హృద్ధ్యాన గమ్యం ।
సాంగం శక్తిం సాయుధం భక్త సేవ్యం ।
సర్వాకారం విష్ణు మావా హయామి.
(అక్షితలు, పూలు స్వామికి సమర్పింపవలెను.)

2) పురుష ఏవే త్యాసనం,
పురుష ఏ వేదం సర్వం .... నాతిరోహతి ।
తాం మ అవహ .... గామశ్వం పురుషానహమ్ ॥
కల్పద్రుమూలే మణివేది మధ్యే సింహాసనం స్వర్ణమయం సురత్నం ।
విచిత్ర వస్త్రావృత మచ్యుత ప్రభో గ్రహాణ లక్ష్మీ ధరణీ సమన్విత ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, ఆసనం సమర్పయామి ॥

3) ఏతావానస్యేతి పాద్యం,
ఏతావానస్య మహిమా .... త్రిపాదస్యామృతం దివి.
అశ్వపూర్వాం .... జుషతామ్ ॥
గంగాజల సమానీతం సుగంధ ద్రవ్య సంయుతం ।
పాద్యం త్వం ప్రతిగృహ్ణీష్వ దేవ దేవ నమోస్తు తే ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః,
పాదయోః పాద్యం, సమర్పయామి ॥
(తీర్థము ఉద్ధరణ్యతో అర్ఘ్యపాత్రలో వేయవలెను.)

4) త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యం, ... ॥
త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః .... సాశనానశనే అభి ।
కాంసో స్మితాం .... శ్రియమ్ ॥
ధర్మ స్వరూప ధర్మజ్ఞ తులసీ దామ భూషణ ।
కంబుగ్రీవ మయాదత్తం గృహాణార్ఘ్యం నమోస్తు తే ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః,
హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి ।
(తీర్థము పాత్రలో వేయవలెను.)

RUG

5) తస్మా ద్విరాళాచమనం,
తస్మా ద్విరాళ జాయత .... మథోపురః ।
చన్ద్రాం ప్రభాసాం .... త్వాం వృణే ॥
కర్పూర వాసితం తోయం సువర్ణ కలశ స్థితం ।
దదా మ్యాచమనం భక్త్యా దేవ దేవ నమోస్తు తే ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, ఆచమనీయం సమర్పయామి.

6) యత్పురుషేణేతి స్నానం,
యత్పురుషేణ .... ఇధ్మ శ్శర ద్ధవిః ।
ఆదిత్యవర్ణే .... అలక్ష్మీః ।
తీర్థోదకైః కాంచనకుంభ సంస్థై స్సువాసితై ర్దివ్య సుమంత్ర పూతైః ।
మయార్పితం స్నాన మిదం గృహాణ పాదాబ్జ నిష్ఠ్యూత నదీ ప్రవాహ ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, స్నానం సమర్పయామి.
పురుషసూక్త నమక చమకాది భి స్స్నపయిత్వా.
(స్వామి పటముపైన, కలశముపైన పుష్పముతో ప్రోక్షింపవలెను. శివలింగాదు లైనచో ఉద్ధరణితో లేదా శంఖముతో కలశోదకమును తీసుకొని అభిషేకమును చేయవలెను.)

ఆపోహిష్ఠా ... . జనయథా చనః
అను మంత్రముతో జలమును ప్రోక్షింపవలెను.
స్నానా నంతర మాచమనీయం సమర్పయామి.

7) తం యజ్ఞమితి వస్త్రం,
తం యజ్ఞం బర్హిషి .... ఋషయశ్చయే ।
ఉపైతు మాం .... దదా తు మే ।
స్వర్ణాంబరం చిత్రవిచిత్ర శోభితం కౌశేయ యుగ్మం
పరికల్పితం మయా ।
దామోదర ప్రావరణం గృహాణ మయాచ వస్త్రార్పిత (మయాచల ప్రాకృత) దివ్యరూప ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి ॥

RUG

8) తస్మాద్యజ్ఞా దితి యజ్ఞోపవీతం,
తస్మాదజ్ఞా త్సర్వహుత .... గ్రామ్యాశ్చయే ।
క్షుత్పిపాసామలాం .... మే గృహాత్ ॥

సువర్ణ తంతూద్భవ యజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూత మనేక రత్నం ।
గృహాణ తద్వ త్కృత ముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రం
కురుతే (ధరతే) నమోస్తు ॥

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి.

9) తస్మాద్యజ్ఞా త్సర్వహుత ఇతి గంధాన్
తస్మాద్యజ్ఞా త్సర్వహుత ఋచ .... స్తస్మాదజాయత ।
గంధద్వారాం దురాధర్షాం .... శ్రియమ్ ॥

కస్తూరికా కర్దమ చందనాని కాశ్మీర సంయోజిత గంధసారైః ।
విలేపనం స్వీకురు దేవ దేవ శ్రీభూమి వక్షోజ విలేపనార్థమ్ ॥

శ్రీ గంధం చందనో న్మిశ్రం కర్పూరేణ సమన్వితం ।
విలేపనం సురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, గంధాన్ సమర్పయామి.

10) తస్మాదశ్వా అజాయంతే తి పుష్పం,
తస్మాదశ్వా అజాయంత .... అజావయః ।
మనసః కామ మాకూతిం .... యశః ॥

చామంతికా వకుళ చంపక పాటలాబ్జ
పున్నాగ జాతి కరవీర రసాలపుష్పైః ।
బిల్వ ప్రవాళ తులసీ దళ మల్లికాభిః
త్వాం పూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ ॥

ఆరామ పుష్పాణి మనోహరాణి
జలాశయ స్థాని సుపల్లవాని ।
సువర్ణ పుష్పాణి మయార్పితాని
(గృహాణ శ్రీవత్సధర ప్రసీద) (సంగృహ్యతాందేవ వర ప్రసీద)

కరవీరై ర్జాతి కుసుమైః
చంపకై ర్వకుళై శ్శుభైః ।
శత పత్రైశ్చ కల్హారైః
అర్చయే త్పురుషోత్తమమ్ ॥

మాల్యాదీని సుగంధీని మాలత్యాదీని చ ప్రభో ।
మయా హృతాని పుష్పాణి, ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
(పూజార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥)
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, పుష్పాణి సమర్పయామి.

కేయూర కటకే చైవ హస్తే చిత్రాంగుళీయకం ।
మాణి క్యోల్లాసి మకుటం కుండలే హారశోభితమ్ ।
నాభౌ నాయక రత్నం చ నూపురే పాదపద్మయోః
అంగుళీ ముద్రికాశ్చైవ గృహ్యన్తా మస్మదర్పితాః ॥

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, ఆభరణాని సమర్పయామి
యథాశక్తి (కేశవాది నామములతో), కృష్ణాష్టోత్తర, రామాష్టోత్తర, శివాష్టోత్తర, (పూజాం సమర్పయామి).

11) యత్పురుష మితి ధూపం —
యత్పురుషం వ్యద ధుః .... పాదా వుచ్యేతే ।
కర్దమేన ప్రజాభూతా .... పద్మమాలినీమ్ ।
వనస్పత్యర్భవై ర్దివ్యై ర్నానా గంధై స్సుసంయుతం ।
ఆఘ్రేయ స్సర్వ దేవానాం ధూపోయం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, ధూపమాఘ్రాపయామి.

12) బ్రాహ్మణోస్యేతి దీపం,
బ్రాహ్మణోస్య ముఖ .... శూద్రో అజాయత ।
ఆప స్రజన్తు స్నిగ్ధాని ... . వాసయమే కులే ॥
సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా,
గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరా పహమ్ ।
భక్త్యా దీపం ప్రయచ్ఛామి దేవాయ పరమాత్మనే,
త్రాహి మాం నరకా ద్ఘోరా ద్దివ్యజ్యోతి ర్నమోస్తు తే ॥

RUG

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, దీపం దర్శయామి,
ధూప దీపానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి.

[దీప హారతి నొసంగవలెను]

13) చంద్రమా మనసేతి నైవేద్యం,
చంద్రమా మనసో .... రజాయత ।
ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం .... మ (మా) ఆవహ ॥

సౌవర్ణ స్థాలిమధ్యే మణిగణ ఖచితే (త్రైః)
గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్,
భక్ష్యా న్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యా నపరిమిత (రసాన్) మహం
చోష్య మన్నం నిధాయ,
నానా శాకై రుపేతం దధి మధుసగుడ క్షీర పానీయ యుక్తం,
తాంబూలం చాపి విష్ణోః ప్రతి దివస మహం మానసే కల్పయామి ॥

ఓం భూర్భు .... ప్రచోదయాత్,
సత్యం త్వ ర్తేన పరిషించామి, అమృతమస్తు,
అమృతోప స్తరణ మసి, స్వాహా.

ఓం ప్రాణా .... సమానాయ స్వాహా, బ్రహ్మణే స్వాహా,
మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి,
ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి, హస్త ప్రక్షాళనం
సమర్పయామి, పాద ప్రక్షాళనం సమర్పయామి,
శుద్ధా చమనీయం సమర్పయామి.

14) నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలం,
నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం .... అకల్పయన్ ।
ఆర్ద్రాం యః కరిణీం యష్టిం .... మ ఆ (మా) వహ ॥

పూగీఫల సమాయుక్తం నాగవల్లీ దళైర్యుతం ।
కర్పూర చూర్ణ సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతి గృహ్యతామ్ ॥
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, తాంబూలం సమర్పయామి.

15) సప్తాస్యాస న్నితి నీరాజనం,
సప్తా స్యాస న్పరిధయ .... పురుషం పశుం ।
తా మ్మ అవహా .... పురుషానహమ్ ॥

శ్రి యే జాత శ్రియ అనిరీయాయ శ్రియం వయో

జరి తృభ్యో దధాతి, శ్రియం వసానా అమృతత్వ

మాయ న్భవంతి సత్యా సమిధా మితద్రౌ.

శ్రియ ఏ వై నం తచ్ఛ్రియా మా దధాతి సంతత మృచా
వషట్కృత్యం, సంతత్యై సంధీయతే ప్ర జ యా
పశుభి ర్య ఏవం వేద, సంతతం శ్రీరస్తు సమ స్త
సన్మంగళాని భవంతు.
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాయ నమః, కర్పూర నీరాజనం సమర్పయామి,
నీరాజనానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి.

తద్విష్ణోః .... పరమం పదం
[పురుష సూక్తములో చూచుకొనవలసినది]

రాజాధి రాజాయ ప్రసహ్య సాహినే, నమో వయం వై

శ్రవణాయ కుర్మ హే, సమే కామాన్ కామ కామాయ

మహ్యం, కామేశ్వరో వై శ్రవణో దదాతు,

కుబేరాయ వై శ్రవణాయ, మహా రాజాయ నమః.

సువర్ణ దివ్య మంత్రపుష్పం సమర్పయామి.
ఆత్మ ప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి,
యానికాని చ పాపాని జన్మాంతర కృతాని చ ।
తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదే పదే ॥

RUG

పాపోహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంభవ ।
త్రాహి మాం కృపయా దేవ శరణాగత వత్సల ॥

అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ।
తస్మాత్కారుణ్య భావేన రక్ష రక్షో జనార్దన ॥

ఛత్రం ధారయామి, (ఆచ్ఛాదయామి) చామరం వీజయామి, గీతం శ్రావయామి, నృత్యం దర్శయామి, ఆందోళికా నారోహయామి, అశ్వానారోహయామి, గజానారోహయామి, రథానారోహయామి, సమస్త రాజోపచార భక్త్యోపచార (భక్తి ఉపచార), శక్త్యోపచార (శక్తి ఉపచార), పూజాం సమర్పయామి.

యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు ।
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్ ॥

మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన ।
యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే ॥

అనేన ధ్యానా వాహనాది షోడశోపచార పూజయా
భగవాన్ సర్వాత్మకః
శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు.

శంఖ మధ్యే స్థితం తోయం భ్రామితం కేశవోపరి ।
అంగలగ్నం మనుష్యాణాం బ్రహ్మ హత్యాదికం దహేత్ ॥
(శంఖోదకమును శిరస్సున పురుషులు ప్రోక్షించుకొనవలెను.)

సాలగ్రామ శిలావారి పాపహారి విశేషతః ।
ఆజన్మ కృత పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం దినే దినే ॥

అకాల మృత్యు హరణం సర్వవ్యాధి నివారణం ।
సమస్త పాప క్షయకరం శ్రీ మహావిష్ణు పాదోదకం
పావనం శుభం (పిబేత్) ॥

ఇత్యభిషేక తీర్థగ్రహణం కుర్యాత్ ।
ఆచమనం కుర్యాత్ ॥

PUG

యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త ఇత్యుద్వాసనం యజ్ఞేన.... సన్తిదేవాః
యాంతు దేవగణాస్సర్వే, పూజా మాదాయ మత్కృతమ్ ।
ఇష్టకామ్యార్థ సిద్ధ్యర్థం, పునరాగమనాయచ ॥
(అని పటమును, కలశమును కదిలించవలయును.)

—///—

ఋగ్వేద త్రికాల సంధ్యావందనమ్

అపవిత్రః పవిత్రో వా సర్వావస్థాం గతోపివా యస్స్మరే త్పుండరీకాక్షం స బాహ్యా భ్యంతర శ్శుచిః, పుండరీకాక్ష, పుండరీకాక్ష ఆచమ్య కేశవాయ స్వాహా.... .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః. పృథివ్యాః మేరోః పృష్ఠ ఋషిః కూర్మో దేవతా, సుతలం ఛందః, ఆసనే వినియోగః, అనంతాసనాయనమః ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః, పరమాత్మా దేవతా, దైవీ గాయత్రీ ఛందః, ప్రాణాయామే వినియోగః

ఓం భూః, ఓ భువః, ఓం సువః, ఓం మహః, ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం సత్యం, తత్స వితుర్వ రేణ్యం, భర్గో దేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓ మా పో జ్యోతీ రసో మృతం బ్రహ్మ భూర్భువ స్సువరోమ్.

మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం, శుభే శోభనే ముహూర్తే అద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే శ్వేత వరాహ కల్పే వైవస్వత మన్వంతరే కలియుగే ప్రథమ పాదే, జంబూద్వీపే, భరత వర్షే, భరత ఖండే, మేరోః, దక్షిణ దిగ్భాగే శ్రీ శైలస్య ఆగ్నేయ

RUG

దిగ్భాగే కృష్ణా కావేర్యోః మధ్యప్రదేశే సమస్త దేవతా బ్రాహ్మణ హరిహర సన్నిధౌ అస్మిన్ వర్తమానే వ్యావహారిక చంద్రమానేన .... సంవత్సరే .... ఆయనే ... ఋతౌ .... మాసే ... పక్షే .... తిథౌ .. వాసర యుక్తాయాం శుభనక్షత్ర శుభయోగ శుభకరణ ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతస్సంధ్యా ముపాసిష్యే.

ఆపోహిష్ఠేతి త్రయాణాం మంత్రాణాం, సింధు ద్వీప ఋషిః, ఆపో దేవతా, గాయత్రీ ఛందః, మార్జనే వినియోగః.

[ఉద్ధరిణ నీటితో ప్రోక్షణ శిరమున చేసుకొనవలెను].

ఆపో హిష్ఠా మయో భువస్తాన ఊర్జే దధాతన, మహేరణాయ చక్షసే, యోవ శ్శివ తమోరస స్తస్య భాజయ తే హనః, ఉశ తీ రివ మాతరః, తస్మా అరంగ మామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ, ఆపో జనయథా చనః ॥

[కుడి చేతితో నీరు తీసుకొని తలచుట్టు ప్రదక్షిణముగా చల్లు కొనవలెను].

[హస్తేన జలం గృహీత్వా = కుడి చేతితో నీరు తీసుకొని ఈ మంత్రము చెప్పవలెను].

సూర్య శ్చేత్యస్య మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యోప నిషద ఋషిః, సూర్యమా మన్యు మన్యుపతయో రాత్రిర్దేవతా, ప్రకృతీ చ్ఛందః, జలాభి మంత్రణే వినియోగః.

(ఓం సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యు కృతేభ్యః, పాపేభ్యో రక్షంతాం, యద్రాత్ర్యా పాప మకార్షం, మనసా వాచా హస్తాభ్యాం,

పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా, రాత్రిస్తదవలుంపతు, యత్కించ దురితం మయి, ఇదమహం మామమృతయోనౌ, సూర్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా ॥

[ఇతి మంత్రేణ జలం పిబేత్ = ఈ మంత్రము చెప్పి నీరు త్రాగవలెను].

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః.

ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య సూక్తస్య, సింధు ద్వీప ఋషిః, ఆపో దేవతా, గాయత్రీ ఛందః, పంచమీ వర్ధమానా, సప్తమీ ప్రతిష్ఠా, అంత్యేద్వే అనుష్టుభౌ, పునర్మార్జనే వినియోగః.

ఆపో హి ష్ఠా .... జన యథా చనః

శన్నో దేవీ రభీష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే, శం యోర భిస్రవంతునః, ఈశానా వార్యాణాం క్షయంతీ శ్చర్షణీనాం, అపోయాచామి భేషజం, అప్సుమే సోమో అబ్రవీ దంత ర్విశ్వాని భేషజా, అగ్నించ విశ్వశంభువం, ఆపః పృణీత భేషజం, వరూథం తన్వే 3 మమ, జ్యోక్చ సూర్యం దృశే, ఇదమాపః ప్రవహత, యత్కించ దురితం మయి, యద్వాహ మభిదుద్రోహ యద్వా శేప ఉతానృతం, ఆపో అద్యాన్వ చారిషం, రసేన సమగస్మహి, పయస్వా నగ్న ఆగహి తం మాసం సృజ వర్చసా, స్రస్రుషీ

స్తదప సో దివా నక్తం చ సస్రుషీః, వరేణ్య క్రతూ రహమా దేవీ రవశే హువే.

ఋతం చ సత్యం చేత్యస్య సూక్తస్య, అఘమర్షణ ఋషిః, భావ వృత్తో దేవతా, అనుష్టుప్ ఛందః, మమ పాప పురుష జల విసర్జనే వినియోగః

[చేతిలో నీరు పోసుకొని ఈ క్రింది మంత్రమును చెప్పి నీటిని వాసన చూచి పాత్రలో వదలవలెను].

ఓం ఋతం చ సత్యం చా భీద్ధా త్తపసోధ్య జాయత, తతో రాత్రి రజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః, సముద్రా దర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత, అహో రాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ, సూర్యా చంద్ర మసౌ ధాతా యథా పూర్వ మకల్పయత్ దివం చ పృథివీం చాంత రిక్ష మథో స్వః ॥

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః.

గాయత్ర్యా గాయత్రీ ఛందో గాధిపుత్రో విశ్వామిత్ర ఋషిః, సవితా దేవతా, గాయత్రీ ఛందః, ప్రాతః సాయం అర్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః

[ఈ క్రింది మంత్రముతో - రెండు చేతులతో నీరు తీసుకొని మూడు పర్యాయములు అర్ఘ్యము వదలవలెను. కాలము ననుసరించి ప్రాతః అని, సాయం అని చెప్పుకొనవలెను].

ఓం తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః,

వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీభ్యాం నమః,

భర్గో దేవస్య రుద్రాత్మనే మధ్యమాభ్యాం నమః,

ధీమహి సత్యాత్మనే అనామికాభ్యాం నమః,

ధియో యోనః జ్ఞానాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః,

ప్రచోదయాత్ సర్వాత్మనే కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః.

అంగన్యాసము ఆయా స్థానములందు కుడిచేతితో చూపుకొనవలెను.

శిఖా యైవౌషట్ అనునప్పుడు శిఖను స్పృశించి కుడిచేతిని శిరస్సునకు ప్రదక్షిణముగా చుట్టి ఎడమ అరచేతిపై బోర్లించవలెను. కవచాయహుం అనునప్పుడు రెండు చేతులు కట్టుకొని వ్రేళ్ళతో భుజమును స్పృశింపవలెను. అస్త్రాయఫట్ అనునప్పుడు శిరస్సునకు చుట్టును కుడిచేతితో త్రిప్పి, ఎడమ అరచేతిపై బోర్లింపవలెను. 'భూ ర్భు వస్సువరోమితి' అని చెప్పుచు ఎడమ చూపుడు వ్రేలిని క్రిందుగా కుడి చూపుడు వ్రేలిని మీదుగా కలుపవలెను.

తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే హృదయాయ నమః,

వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే శిరసే స్వాహా,

భర్గో దేవస్య రుద్రాత్మనే శిఖాయైవషట్,

ధీమహి సత్యాత్మనే కవచాయహుం,

ధియో యోనః జ్ఞానాత్మనే నేత్ర త్రయాయవౌషట్

ప్రచోదయాత్ సర్వాత్మనే అస్త్రాయఫట్.

భూర్భువ స్సువరో మితి దిగ్బంధః

ధ్యానా ప— (నమస్కారము చేయుచు)

ముక్తా విద్రుమ హేమనీల ధవళచ్ఛాయైర్ముఖై స్త్రీక్షణై,
యుక్తామిందు నిబద్ధ రత్న మకుటాం తత్వార్థ వర్ణాత్మికాం ।
గాయత్రీం వరదా భయాంకుశ కశాః శుభ్రం కపాలం గదాం,
శంఖం చక్ర మథారవింద యుగళం హస్తైర్వహంతీం భజే ॥

యో దేవ స్సవితాస్మాకం ధియోధర్మాది గోచరాః,
ప్రేరయే త్తస్య యద్భర్గ స్తద్వరేణ్య ముపాస్మహే ॥

గురు బ్రహ్మ గురు ర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురు స్సాక్షా త్పర బ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

ఆగచ్ఛ వరదే దేవి జపే మే సన్నిధౌ భవ ।
గాయన్తం త్రాయతే యస్మా ద్గాయత్రీ త్వాముపాస్మహే ॥

మంత్ర జపః. [మూలమంత్ర జపము]

ఓం భూర్భు వస్సువః ఓం తత్స వితుర్వ రేణ్యం

భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

ఈ మంత్రమును (చతుర్వింశతి) 24 మార్లు స్వరయుక్తముగా జపించవలయును. లెక్కించు విధానము కుడి చేతిలోని ఉంగరపు వ్రేలు రెండవ గణుపుతో ప్రారంభించి క్రింది గణుపు చిటికెన వ్రేలు క్రింది నుండి పైకి ఒక్కొక్క గణుపును తరువాత మూడు వ్రేళ్ళపై గణుపును, చూపుడు వ్రేలు పైనుండి క్రిందికి, మరల అదే వ్రేలి క్రింది గణుపు రెండవ గణుపుతో పూర్తి చేసిన 12 మార్లు అగును. 2 మార్లు చేసిన 24ను 9 మార్లు చేసిన ... 12=108 అగును. ఎడమచేతి బొటన వ్రేలు మడచి ఐదు వ్రేళ్ళను ... చిటికెన వ్రేలు నుండి ఒక్కొక్క వ్రేలు తెరచుచు నాలుగు వ్రేళ్ళను ...ంపవలెను. సహస్రము చేయదలచిన జపమాలతో చేయవలెను.

పునః అంగన్యాస కరన్యాసాది కుర్యాత్

ఓం తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ....

.... భూర్భువ స్సువరోమితి దిగ్విమోకః

కుడిచేతి చూపుడు వ్రేలిపై ఎడమచేతి చూపుడువ్రేలిని కలిపి పట్టుకొనవలెను.

ధ్యానం — ముక్తా విద్రుమ .... త్వాముపాస్మహే ॥

ఓం తత్సత్ బ్రహ్మార్పణ మస్తు.

[నీటిని కుడిచేతిలో వేసుకొని వదలవలెను.]

నిలుచుకొని తూర్పు ముఖముగా దుర్గోపస్థానము చెప్పి నాల్గు దిక్కులకు ప్రదక్షిణముగా తిరుగుచు అయా మంత్రములతో నమస్కరింపవలెను.

జాత వేదస ఇత్యస్య సూక్తస్య, మరీచి పుత్రః కశ్యప ఋషిః, జాతవేదాగ్ని ర్దుర్గా దేవతా, త్రిష్టుప్ ఛందః, దుర్గోప స్థానే వినియోగః

ఓం జాత వేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహాతి వేదః, సనః పర్ష దతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సింధుం దురితా త్యగ్నిః, (తచ్ఛం యోశ్శంయో విశ్వేదేవా శక్వరీ) తచ్ఛంయో రిత్యస్య మంత్రస్య, శంయుర ఋషిః, విశ్వేదేవా దేవతా, శక్వరీ ఛందః శాంత్యర్థే జపే వినియోగః,

ఓం తచ్ఛం యో రావృణీ మహే, గాతుం యజ్ఞాయ, గాతుం యజ్ఞపతయే, దైవీ స్వస్తి రస్తునః, స్వస్తిర్మాను షేభ్యః, ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం, శం నో అస్తు ద్విపదే, శం చతుష్పదే, ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

ఓం నమః ప్రాచ్యై దిశే, యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతి ఏతాభ్యశ్చ నమో నమః, ఓం నమో దక్షిణాయై దిశే, యాశ్చ ఏతస్యాం ప్రతివస న్తి, ఏతాభ్యశ్చ నమో నమః,

RUG

ఓ నమః ప్రతీచ్యై దిశే, యాశ్చ దేవతాః ఏ తస్యాం
ప్రతి వసన్తి, ఏ తాభ్యశ్చ నమో నమః,

ఓ నమః ఉదీచ్యై దిశే, యాశ్చ దేవతా ఏ తస్యాం
ప్రతి వసన్తి, ఏతాభ్యశ్చ నమో నమః,

ఓం నమః ఊర్ధ్వాయై దిశే, యాశ్చ దేవతా ఏ తస్యాం
ప్రతి వసన్తి, ఏతాభ్యశ్చ నమో నమః,

ఓం నమోఽధ రాయై దిశే, యాశ్చ దేవతాః ఏతస్యాం
ప్రతి వసన్తి, ఏతాభ్యశ్చ నమో నమః,

ఓం నమో అవాంతరాయై దిశే, యాశ్చ దేవతాః ఏతస్యాం
ప్రతి వసన్తి, ఏతాభ్యశ్చ నమో నమః, మన చుట్టునుకల దిక్కునకు
నమస్కారము చేయవలెను.

నమో గంగా యమునయో ర్మధ్యే యే వసన్తి,
తేమే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరం జీవితం వర్ధయంతి,
ప్రదక్షిణముగా ఒక్కొక్క దిక్కునకు ఒక్కొక్క మంత్రము చెప్పుచు
నమస్కరింపవలెను.

నమో గంగా యమునమోః మునిభ్యశ్చ నమః,

సంధ్యాయై నమః, సావిత్ర్యై నమః, గాయత్ర్యై నమః,

RUG

సరస్వత్త్యై నమః, సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో నమః,

దేవేభ్యో నమః, మునిభ్యో నమః, ఋషిభ్యో నమః,

గురుభ్యో నమః, మాతృభ్యో నమః, పితృభ్యో నమః,

ఆచార్యేభ్యో నమః, కామో కార్షీ న్మన్యుర కార్షీ

న్నమో నమః, పృథి వ్యాప స్తేజో వాయురాకాశాత్,

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ,

యాం సదా సర్వ భూతాని చరాణి స్థావరాణి చ ।

సాయం ప్రాత ర్నమస్యంతి సా మా సంధ్యాభి రక్షతు ॥

శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే,

శివస్య హృదయం విష్ణుః, విష్ణోశ్చ హృదయం శివః ॥

యథా శివ మయో విష్ణు రేవం విష్ణు మయ శ్శివః ।

యథాంతరం న పశ్యామి తథా మే స్వస్తి రాయుషి ॥

బ్రహ్మణ్యో దేవకీపుత్రో బ్రహ్మణ్యో మధుసూదనః ।

బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాక్షో బ్రహ్మణ్యో గరుడధ్వజః ॥

నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితాయ చ ।

జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః ॥

ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యాం పర్వత మూర్ధని ।
బ్రాహ్మణేభ్యో భ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛదేవి యథా సుఖమ్ ॥

క్షీరేణ స్నాపితే దేవీ చందనేన విలేపితే ।
బిల్వ పత్రార్చితే దేవీ అహం దుర్గీ శరణా గతః ॥

ఆకాశా త్పతితం తోయం యథా గచ్ఛతి సాగరం ।
సర్వదేవ నమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి ॥
శ్రీ కేశవం ప్రతిగచ్ఛత్యోన్నమ ఇతి.

స్తుతో మయా వరదా వేదమాతా
ప్రచోదయన్తీ పవనే ద్విజాతా ।
ఆయుః పృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసం
మహ్యం దత్వా ప్రజాతుం బ్రహ్మలోకమ్ ॥

నమో స్త్వనంతాయ సహస్ర మూర్తయే
సహస్ర పాదాక్షి శిరోరు బాహవే ।
సహస్ర నామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
సహస్ర కోటి యుగధారిణే నమః ॥

సర్వ వేదేషు యత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం ।
తత్ఫలం పురుష ఆప్నోతి స్తుత్వాదేవం జనార్దనమ్ ॥
శ్రీ స్తుత్వా దేవం జనార్దన ఓం నమ ఇతి.

RUG

వాసనా ద్వాసు దేవస్య వాసితం తే జగత్త్రయం ।

సర్వభూత నివాసోసి వాసు దేవ నమోస్తుతే ॥

శ్రీ వాసు దేవ నమోస్తుత ఓం నమ ఇతి

భద్రంనో అభివాదయే నమః, ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

మమ సర్వారిష్ట శాంతి రస్తు ఎడమచేతితో కుడి చెవిని, కుడిచేతితో ఎడమ చెవిని మూసుకొని చెప్పవలెను.

చతు స్సాగర పర్యన్తం గో బ్రాహ్మణేభ్యః శుభం భవతు,
(ఋషులు, గోత్రము) .... గోత్రః, ఆశ్వలాయన సూత్రః,
ఋక్శాఖాధ్యాయీ .... (పేరు) శర్మా అహం భో అభివాదయే॥

కూర్చొని ఆచమనీయము చేసి కేశవాయస్వాహా - శ్రీ కృష్ణాయనమః చేతిలో నీరు తీసికొని

కాయేన వాచా మనసేంద్రియై ర్వా బుధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్య త్సకలం పరస్మై శ్రీమన్నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

సర్వం శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు. శ్రీ వాసుదేవార్పణమస్తు.
నీటిని వదలవలెను.

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః

అద్యానో దేవ సవితః ప్రజా వత్సావీ సౌభగం,

పరా దుష్వప్న్యం సువ, విశ్వాని దేవ సవిత

ర్దురితాని పరాసువ, యద్భద్రం తన్న ఆసువ ॥

(కూర్చున్న స్థలమందు ఉదక ప్రోక్షణమునుచేసి ఉంగరపు వ్రేలితో నొసట రక్షాధారణ చేసుకొనవలెను.)

— సమాప్తమ్ —

RUG

మాధ్యాహ్నిక సంధ్యావందనం

తీర్థముతో ప్రోక్షణ, అపవిత్రః పవిత్రోవా .... సబాహ్యాభ్యంతర శ్శుచిః ॥
ఆచమ్య, కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః.

సంకల్పము, ఓం భూః ఓం భువః .... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ తిథౌ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా ముపాశిష్యే.
(ప్రాత స్సంధ్యలో ఉన్న ప్రకారం చెప్పుకొనవలెను.)

ప్రోక్షణము — ఆపోహిష్ఠేతి త్రయాణాం .... ఆపోజన యథాచనః
(తీర్థమును కుడిచేతియందుంచుకొని) —

ఆపః పునంతు ఇత్యస్య మంత్రస్య, పూత ఋషిః,
ఆపో దేవతా, అష్టీ ఛందః, అపాం ప్రాశనే వినియోగః,

ఆపః పునంతు పృథివీం పృథివీ పూతా పునాతుమాం,

పునంతు బ్రహ్మణ స్పతిః, బ్రహ్మ పూతా పునాతుమాం,

యదుచ్ఛిష్ట మ భోజ్యం, యద్వా దుశ్చరితం మమ,

సర్వం పునంతు మా మాపో సతాం చ ప్రతి గ్రహం స్వాహా

(జలం పి బేత్ = నీటిని త్రాగవలెను.)

కేశవాయ .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః

మరల తీర్థముతో మార్జనము. ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య సూక్తస్య .... దివం చ పృథివీం చాంతరిక్ష మథో స్వాహా. (ప్రాత స్సంధ్యలో చూచుకొనేది.)

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః

చేతిలో తీర్థము వేసికొని ఈ మంత్రమును చెప్పి అర్ఘ్యము వదల వలెను.

హంస శ్శుచిష దిత్యేకస్యా ఋచః, గౌతమ పుత్రో వామదేవ ఋషిః, సూర్యో దేవతా, జగతీ ఛ్ఛందః, మాధ్యాహ్నిక అర్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః.

హంస శ్శుచి షద్వసు రంత రిక్ష సద్ధోతా వేదిష దతి

థిర్దు రోణ సత్, నృషద్వ రసదృత సద్వ్యో మ స ద బ్జా

గో జా ఋ త జా అ ద్రి జా ఋ త మ్.

(ఇత్యంజలిం విసృజేత్ = అర్ఘ్యమును వదలవలెను.)

ఓం భూర్భువసువః .... ప్రచోదయాత్ ।

(ఇత్యేకం అంజలిం విసృజేత్)

ఉ త్తిష్ఠ దేవి గంతవ్యం .... హృదయం మమ ।

అసా వాదిత్యో బ్రహ్మ । కేశవాయ .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః ।

— //// —

సూర్యోప స్థానమ్

ఉదుత్యం జాత వేద సమితి త్రయోదశర్చస్య సూ క్త స్య, కణ్వపుత్రః, ప్రస్కణ్వ ఋషిః, సూర్యో దేవతా, నవాద్యా గాయత్రీ ఛందః, ఉద్వయం తమ సస్పరితి చతస్రోనుష్టుభః, ఉద్యం సద్యేత్వయం త్రిచోరోగఘ్నః, ఉపనిష దంత్యార్థర్చో ద్విపన్నాశీ, చిత్రం దేవానాం, ఉదగాద నీకమితి, షడర్చస్య సూ క్త స్య, అంగీరస పుత్రః, కుత్స ఋషిః, సూర్యో దేవతా, త్రిష్టుప్ ఛందః, సూర్యోపస్థానే వినియోగః.

హరిః ఓం, ఉదుత్యం జాత వేదసం, దేవం వహంతి కేతవః, దృశే విశ్వాయ సూర్యం, అపత్యే తాయవో యథా నక్షత్రాయం త్యక్తుభిః, సూరాయ విశ్వ చక్షసే, అదృశ్యమస్య కేతవో విరశ్మ యోజనాం అను, భ్రాజంతో అగ్నయో యథా, తరణిర్విశ్వ దర్శతో జ్యోతి ష్కృదసి సూర్య, విశ్వమా భాసి రోచనం, ప్రత్యజ్ దేవానాం విశః, ప్రత్యజ్ ఉదేషి మానుషాన్, ప్రత్యజ్ విశ్వం స్వర్దృశే, యేనా పావక చక్షసా భురణ్యం తం జనాం అను, త్వం వరుణ పశ్యసి, విద్యా మేషి రజ స్పృథ్వహా మిమానో అక్తుభిః, పశ్యం జన్మాని సూర్య, సప్తత్వా హరితో రథే వహంతి దేవ సూర్య, శోచి ష్కేశం విచక్షణ, అయుక్త సప్త శుంధ్యువః, సూరో రథస్య నప్త్యః, తాభిర్యాతి స్వయుక్తిభిః, ఉద్వయం తమస స్పరి జ్యోతిష్పశ్యంత ఉత్తరం, దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమం, ఉద్యన్నద్య మిత్ర మహ ఆరోహ న్నుత్త రాం దివం, హృద్రోగం మమ సూర్య, హరిమాణం చ నాశయ, శుకేషు మే హరి మాణం రోపణా కాసు దధ్మసి, అథో హరిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి, ఉదగా దయ మాదిత్యో విశ్వేన సహసా సహ, ద్విషంతం మహ్యం రంధయ న్మో అహం ద్విషతే రధం,

RUG

చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణ స్యాగ్నేః, ఆ ప్రాద్యావా పృథివీ అంత రిక్షం, సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థు షశ్చ, సూర్యో దేవీ ముష సం రోచమానాం మర్యోన యోషా మ భ్యే తి పశ్చాత్, యత్రా నరో దేవ యంతో యుగాని వితన్వతే ప్రతి భద్రాయ భద్రం, భద్రా అశ్వా హరిత స్సూర్యస్య చిత్రా ఏతగ్వా, అనుమాద్యాసః, నమస్యంతో దివ ఆపృష్ఠ మస్థు పరి ద్యావా పృథివీ యంతి సద్యః, తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహి త్వం మధ్యా కర్తో ర్వితతం సంజభార. యదేద యుక్త హరిత స్సధస్థా ద్రాదా త్రీ వాస స్తనుతే సి మస్మై, తన్మిత్రస్య వరుణ స్యాభిచక్షే సూర్యో రూపం కృణు తే ద్యోరుపస్థే, అనంత మ న్య ద్రుశదస్య పాజః కృష్ణ మన్య ద్ధరిత స్సంభరంతి, అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య నిరం హసః, పిపృతా నిర వద్యాత్, తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా మదితి స్సింధుః పృథివీ ఉత న్యాః,

ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓష ధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పత యే నమో విష్ణవే మహ తే కరోమి। భద్రం నో అభి వాదయ నమః॥

RUG

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః ॥ ఆచమ్య

(మధ్యాహ్న సూర్యోపస్థానానంతరము "ఓమిత్యే కాక్షరం బ్రహ్మ" ఇది మొదలు జపాంతము చేయవలయును ప్రాత స్సంధ్యలో చూచుకొనవలెను).

చతుస్సాగర పర్యంతం .... అభివాదయే

కాయేన వాచా .... సమర్పయామి.

— మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా సమాప్తా —

—///—

సాయం సంధ్యా వందనం

అపవిత్రః పవిత్రోవా .... సబాహ్యాభ్యంతర శ్శుచిః

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః

పృథివ్యాః మేరో పృష్ఠ ఋషి .... సాయం సంధ్యా ముపాసిష్యే.
[ప్రాత స్సంధ్యలో ఉన్న విధానము చూచుకొనేది].

ఆపోహిష్ఠేతి త్రయాణాం .... జనయథా చనః

అగ్నిశ్చేత్యస్య మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యోప నిషద ఋషిః అగ్నిమా మన్యు మన్యుపతయో అహర్దేవతా, ప్రకృతీ చ్ఛందః, జలాభి మంత్రణే వినియోగః.

అగ్నిశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యు కృతేభ్యః, పాపేభ్యో రక్షంతాం, యదహ్నా పాప మకార్షం, మనసా వాచా హస్తాభ్యాం, పద్భ్యా ముదరేణ శిశ్నా, అహ స్తదవ లుంపతు, యత్కించ దురితం మయి, ఇద మహం మామమృత యోనౌ, సత్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా.

RUG

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః,
ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య .... అంతరిక్ష మధో స్వాహా.
కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః,

గాయత్ర్యా గాయత్రీ ఛందోః .... ప్రచోదయాత్.
ఉత్తిష్ఠ దేవి .... హృదయం మమ, అసావాదిత్యో బ్రహ్మ.
కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః,

ఓమిత్యే కాక్షరం బ్రహ్మ .... తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు.
జాత వేదస ఇత్యస్య .... ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః
మమ సర్వారిష్ట శాంతిరస్తు.

చతుస్సాగర పర్యంతం .... అహం భో అభివాదయే,
కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః,
కాయేన వాచా .... నారాయణాయేతి సమర్పయామి.
సర్వం శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు. శ్రీ వాసుదేవార్పణమస్తు.
కేశవాయ నమః .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః

—///—

యజ్ఞోపవీత ధారణ ప్రయోగః

ఆచమ్య, కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః
పృథివ్యాః మేరో పృష్ఠ ఋషిః .... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, మమ శ్రౌత స్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామ మోక్ష చతుర్విధ ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం, నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే ; — (యజ్ఞోపవీతమునకు పసుపు కుంకుమ అలంకరించి పద్మాసనము వైచుకొని మూడు జంధ్యములను మోకాళ్ళకు తగిలించుకొని ఒక్కొక్క జంధ్యము తీసికొని కుడిచేతిని వెల్లికిల పైభాగమును ఎడమ చేతిని బోర్లించి అడుగు భాగమును జంధ్యములోనికి వచ్చునట్లు పట్టుకొని మంత్రము చెప్పి వేసికొనవలయును).

RUG

యజ్ఞోపవీతం ఇత్యస్య మంత్రస్య, గౌతమాత్రేయ వసిష్ఠా ఋషయః, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరా దేవతాః, త్రిష్టుప్ ఛందః, శ్వేతవర్ణం శక్తిబీజం, ఋగ్యజుస్సామ వేదాత్మకం, ఆహవనీయ గార్హపత్య దక్షిణాగ్నయ స్థానం, (యజ్ఞోపవీతం పరబ్రహ్మ పరమాత్మా త్రిష్టుప్), మమ చతుర్విధ ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థే నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణే వినియోగః.

యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం, ప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్, ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతి ముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః.

కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః.

గృహస్థాశ్రమ యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ద్వితీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే,

యజ్ఞోపవీతం .... బలమస్తు తేజః.
కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః

ఉత్తరీయ ప్రత్యామ్నాయం తృతీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే,

యజ్ఞోపవీతం .... బలమస్తు తేజః
కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః.

(పాత యజ్ఞోపవీతమును తీసివేయుచు ఈ శ్లోకమును చెప్పవలయును.)

ఉపవీతం ఛిన్న తంతుం జీర్ణం కశ్మల దూషితం ।
విసృజామి యశో బ్రహ్మ వర్చో దీర్ఘాయు రస్తు మే ॥

పరిషేచన విధిః

ఓం భూర్భువస్సువః, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి, ధియో యోనః ప్రచోదయాత్. (ఇత్యన్నం గాయత్ర్యా ప్రోక్షేత్) 'సత్యం త్వ ర్తేన పరిషించామి' (అని పగలు) – (రాత్రంత్వా

సత్యేన పరిషించామి ' (అని రాత్రి) అని విస్తరిచుట్టు నీటిని చుట్టవలయును.

'అమృతమస్తు' 'అమృతోపస్తరణ మసి' అని నీటిని త్రాగ వలయును. ఎడమచేతితో విస్తరిని త్రాకుచు కుడిచేతితో అన్నమును 5 మార్లు మంత్రము చెప్పి కొద్దిగ నోటిలో వేసికొనవలెను.

ఓం ప్రాణాయ స్వాహా, ఓం అపానాయ స్వాహా, ఓం వ్యానాయ స్వాహా, ఓం ఉదానాయ స్వాహా, ఓం సమానాయ స్వాహా, ఎడమ చేతిని నీటితో అద్దుకొనవలెను.

[భోజనాంతే = భోజనము చేసిన తరువాత చేతిలో నీరు తీసి కొని] "అమృతాపిధానమసి" అని త్రాగి మిగిలిన నీటిని "రౌరవే అపుణ్యనిలయే పద్మార్బుద నివాసినాం, అర్థినా ముదకం దత్తం అక్షయ్య ముపతిష్ఠతు" ॥ అను మంత్రముతో వదలవలయును.

ఇతి పరిషేచన విధి స్సమాప్తః

—///—

ఋగ్వేద ఆబ్దిక ప్రయోగః

శ్రీ గురుభ్యో నమః, హరిః ఓం

(ఆచమ్య) కేశవాయ స్వాహా .... శ్రీ కృష్ణాయ నమః,

గణానాంత్వా గృత్సమదో గణపతి ర్జగతీ, గణపతి ప్రార్థనే వినియోగః.

RUG

గణానాంత్వా గణపతిం హవామహె, కవింక వీనా ముప మశ్ర
వ స్తమం, జ్యేష్ఠ రాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆన శృణ్వ న్నూతిభి స్సీ
ద సాదనమ్.

శ్రీ మహాగణాధి పతయే నమః

ఋధ్యాస్మ హవ్యై ర్నమ సోప సద్య, మిత్రం దేవం మిత్ర
ధేయం నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః, శతం జీవేమ శరద
స్సవీరాః॥

పవిత్రం తే పవమాన సోమః పవిత్రో జగతీ, పవిత్ర ధారణే
వినియోగః,

పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి
విశ్వతః, అత ప్తతనూ ర్నత దామో అశ్నుతే శృతాస ఇద్వహం త స్త
త్సమా శత।

(పవిత్రం ధృత్వా అనామిక [ఉంగరము వేలికి] పవిత్రమును
పెట్టుకొనేది)

పృధివ్యాః మేరో పృష్ఠ ఋషిః .... శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం శ్రీ గోవింద గోవింద మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్ధ మానస్య
అద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే .... ఏవంగుణ విశేషణ
విశిష్టాయాం పుణ్య తిథౌ [ప్రాచీనావీతి] (అపసవ్యముగ) అస్మత్ పితుః
మాతుః ప్రతి సాంవత్సరిక మృతాహన్న శ్రాద్ధే, అదౌ కర్తృ భోక్తృ
గృహ భూ భాండ భాజన ఆత్మ ద్రవ్య స్థల శరీర శుద్ధ్యర్థం 'నతమంహ'
ఇతి ప్రాయశ్చిత్త సూక్త మంత్ర పఠనం [సవ్యం] కరిష్యే.

RUG

తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే, గోమయేన వర్తుల మండలం కృత్వా, అక్షత దర్భా న్నిధాయ.

(గోమయముతో [గంధముతో] గుండ్రముగాచేసి అక్షత దర్భలను ఉంచవలెను)

ఇదం తే పాత్రం సనవిత్త మింద్ర పిబా సోమ మేనా శతక్రతో, పూర్ణా ఆహావో మదిరస్య మధ్వోయం విశ్వ ఇదభి హర్యంత దేవాః ।

ఆకలశేషు ధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే, ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే । ఆకలశేషు ధావతి శ్యేనో వర్మ విగాహతే అభి ద్రోణా కనిక్రదతు ।

(ఇతి మండలోపరి కలశం నిధాయ = అక్షత దర్భలపై కలశమును పెట్టవలెను).

ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమం సచ తాప రుష్ణ్యా । అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్త యార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా ॥ (ఇత్యుదకం కలశే నిక్షిప్య = పై మంత్రముతో నీటిని కలశమున ఉంచవలెను.)

గంధ ద్వారాం దురా ధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామి హోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥

(ఇతి గంధం నిక్షిప్య = గంధమును కలశమునకు మూడు వైపుల బొట్టు పెట్టవలెను).

RUG

అయనేతే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః,

హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే ॥

(అక్షతాన్ నిక్షిప్య = కలశములో అక్షతలు వేయవలెను.)

యవోసి ధాన్య రాజోవా వారుణో మధు సంయుతః,

నిర్ణోద స్సర్వ పాపానాం పవిత్ర మృషిభి స్స్మృతమ్ ॥

(ఇతి యవాన్ నిక్షిప్య = తడిపిన బియ్యమును వేయవలెను.)

(ప్రాచీనావీతి)

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవ నిర్మితః,

ప్రత్న వద్భిః ప్రత్న స్స్వధయా.

(ఇతి తిలాన్ నిక్షిప్య = నువ్వులను కలశములో వేయవలెను.)

(సవ్యం = సవ్యముగా చేసుకొనేది).

శరాసః కుశరాసో దర్భాస సైర్యా ఉత,

మౌంజా అదృష్టా వైరిణా సర్వేసా కన్యలిప్సత ॥

(ఇతి కూర్చం నిక్షిప్య = కూర్చను కలశములో వేయవలెను).

సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః

తం భాగం చిత్ర మీమమహే.

(ఇతి హిరణ్యం నిక్షిప్య = చిల్లర కలశములో వేయవలెను).

యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః,

RUG

బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముంచం త్వం హసః ॥

(ఇతి ఫలం నిక్షిప్య = వక్కను కలశములో వేయవలెను).

నతం శైలూష్ణిః కుల్మల బర్హిషో వామదేవ్యో వా.
అంహెూ ముగ్వైశ్వ దేవ ముపరిష్టా ద్బ్రర్హ తమంత్యా
త్రిష్టుప్, ప్రాయశ్చిత్త సూక్త మంత్ర పఠనే వినియోగః.

(నతమం హైూన దురితం దేవాసో అష్టమర్త్యం, సజోష సో యమర్యమా మిత్రో నయంతి వరుణో అతి ద్విషః, తద్ధి వయం వృణీమహే వరుణ మిత్రార్యమన్, యేనా నిరంహ సో యూయం పాథ నే థా చ మర్త్య మతి ద్విషః, తే నూనం నోయ మూతయే వరుణో మిత్రో అర్యమా, నయిష్ఠా ఉనో నేషణి పర్షిష్ఠా ఉనః పరుషణ్యతి ద్విషః, యూయం విశ్వం పరిపాథ వరుణో మిత్రో అర్యమా, యుష్మాకం శర్మణి ప్రియే స్యామ సుప్రణీత యోతి ద్విషః, ఆదిత్యాసో అతి స్రిధో వరుణో మిత్రో అర్యమా, ఉగ్రం మరుద్భీ రుద్రం హువే మేంద్ర మగ్నిం స్వస్తయే ఽతి ద్విషః, నేతార ఊషుణ స్తిరో వరుణో మిత్రో అర్యమా, అతి విశ్వాని దురితా రాజా నశ్చర్ష ణీనా మతి ద్విషః, శున మస్మభ్య మూతయే వరుణో మిత్రో అర్యమా, శర్మ యచ్ఛంతు సప్రథ ఆది త్యాసో యదీమహే అతిద్విషః,

యథా హత్య ద్వసవో గౌర్యం చిత్ప దిషి తా మముం చ తాయజత్రాః,

ఏవోష్వ౧ స్మన్ముం చతా వ్యంహః ప్రతార్యగ్నే ప్రతరన్న ఆయుః ॥

శారీర షట్కస్య, ఆత్మా ఋషిః, సద్యో దేవతా,

ప్రకృతి పురుషం ఛందః, శరీర శుద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః

(కుడి చేతితో హృదయమును స్పృశించేది.)

శారీరమంతః కరుణోపఘాతం వాజశ్చ విష్ణు ర్భగవానశేషః ।

శమంనయత్వస్తు మమేహశర్మ పాపాదనంతే హృది సన్నివిష్టే ॥

అంతశ్శుద్ధిం బహిశ్శుద్ధిం శుద్ధో ధర్మ మయోచ్యుతః ।

సకరో త్వమలే తస్మిం చ్ఛుచిరే వాస్మి సర్వదా ॥

బాహ్యోపఘాతా ననఘో బౌద్ధాంశ్చ భగవానజః ।

శమంన యత్వనం తాత్మా విష్ణుశ్చేతసి సంస్థితః ॥

శారీరం మే హృషీకేశ పుండరీకాక్ష మానసం ।

పాపం ప్రశమయాద్యత్వం వాక్కృతం మమ మాధవ ॥

యద్య ప్యుపహతైః పాపై ర్యదివాత్యంత దుష్కృతైః ।

తథాపి సంస్మరే ద్విష్ణుం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

[అథమార్జనం = ఉద్ధరిణితో నీరు తీసుకొని శిరస్సున ప్రోక్షించుకొనేది.]

అపవిత్రః పవిత్రో వా సర్వావస్థాం గతోపి వా।
య స్స్మరే త్పుండరీకాక్షం సబాహ్యా భ్యంతర శ్శుచిః ॥

ఏతో న్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా,
శుద్ధై రు క్థై ర్వా వృద్ధ్వాం సం శుద్ధ ఆశీర్వా న్మమత్తు,
ఇంద్ర శుద్ధో న ఆగహి శుద్ధ శుద్ధా భి రూ తిభిః,
శుద్ధో రయిం నిధారయ శ్శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః,
ఇంద్ర శుద్ధో హి నో రయిం శుద్ధో రత్నా ని దాశుషే,
శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్న సే శుద్ధో వాజం సిషాససి।

[అథ బ్రాహ్మణాన్ ప్రోక్ష్య = బ్రాహ్మణులపై కూర్చతో నీటిని చల్లవలెను.]

శుచీవో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాం శుచిం హి నో మ్య ధ్వరం శుచిభ్యః, ఋ తేన సత్య మృత సాప ఆయ న్శుచి జన్మాన శ్శుచయః పావకాః, అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః, శుచీ రోచత ఆహుతః, ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈరతే, తవ జ్యోతీం ష్యర్చయః, బ్రాహ్మణే ష్వమృతం హితం, యేన దేవాః పవిత్రే ణా త్మానం పునతే సదా, తేన సహస్ర ధారేణ పావమాన్యః పునంతు మా, ప్రాజాపత్యం

పవిత్రం శ తో ద్యామం హిరణ్మయం, తే న బ్రహ్మ విదో వయం పూతం బ్రహ్మ పునీమహే, ఇంద్ర స్సునీతీ సహమా పునాతు సోమ స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా, యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా జాత వేదా మూర్జ యంత్యా పునాతు.

[సర్వాణి స్థలాని శుచీని భవన్తు = మిగిలిన నీటిని కుడిచేతిలో వేసు కొని స్థలముపై చల్లవలెను]

[బ్రహ్మదండార్థం దర్భాక్షత తిలసహిత హిరణ్యమాదాయ = దర్భలు, అక్షతలు, తిలలు, హిరణ్యము (చిల్లర) తీసుకొని [బ్రాహ్మణాన్ త్రిః ప్రదక్షిణీ కృత్య ప్రణమ్య = బ్రాహ్మణులకు మూడు పర్యాయములు ప్రదక్షిణ చేసి నమస్కరించ వలెను - ఈ క్రింది మంత్రములు చెప్పు నప్పుడు]

సమస్త సంపత్సమవాప్తి హేతవ స్సముత్థితాపత్కుల ధూమ కేతవః ।
అపార సంసార సముద్ర సేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణ పాద పాంసవః ॥

ఆపద్ఘన ధ్వాంత సహస్ర భానవ స్సమీహితార్థార్పణ కామ ధేనవః ।
సమస్త తీర్థాంబు పవిత్రమూర్తయో రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణ పాద పాంసవః ॥

ఆధివ్యాధి హర న్నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం ।
శ్రీ పుష్టి కీర్తిదం వందే విప్ర శ్రీ పాద పంకజమ్ ॥

విప్రౌఘ దర్శనా త్సద్యః క్షీయన్తే పాపరాశయః ।
వందనా న్మంగళా వాప్తి రర్చనా దచ్యుతం పదమ్ ॥

నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ గో బ్రాహ్మణ హితాయ చ ।
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః ॥

యావతీ ర్వై దేవతా స్తా స్సర్వా వేద విది బ్రాహ్మణే వసంతి,

RUG

తస్మా(ద్బాహ్మణేభ్యో వేద విద్భ్యో దివే దివే నమస్కుర్యాన్నాశ్లీలం కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి. ప్రీణాతు.

(కూర్చతో స్థలముపై కొట్టి దర్భాక్షత తిల సహిత హిరణ్యము నుంచవలెను.

(ప్రాచీనా వీతి) పితుః ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్వా, సమ అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (అని కర్త అనవలెను) అధికార సంపదస్తు (అని బ్రాహ్మణులు పలుకుదురు).

కాలశ్చ (ఇతికర్తా) ముఖ్య కాలోస్తు (ఇతి బ్రాహ్మణాః) పాకాదీనాం, పవిత్రతాస్తు, సర్వే పాకాః, శుచయో భవంతు.

(సవ్యం) పృథివ్యాః మేరో పృష్ఠ ఋషిః కూర్మో దేవతా .... పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి) (అస్మత్) పితుః/మాతుః ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధే (అస్మత్).

పితృ పితామహ ప్రపితా మహానాం .... శర్మణాం గోత్రాణాం

(మాతృ, పితామహీ, ప్రపితామహీనాం .... దాయినాం .... గోత్రాణాం), వసురు ద్రాదిత్య రూపాణాం (సవ్యం) పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాం చ, శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహా విష్ణోశ్చ, (ప్రాచీనా వీతి) (అస్మత్) పితుః / మాతుః ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధం, అన్నేన హవిషా, పార్వణ విధానేన, యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవం శ్రాద్ధ మన్నాది ద్రవ్యేణాద్య కరిష్యే. (సవ్యం) కురుష్వ హస్తోదకం దత్వా (విశ్వే దేవస్థాములోని బ్రాహ్మణుని హస్తముపై కూర్చతో కొట్టవలెను.)

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణం దత్వా భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః, సుకరణీయః.

(దర్భాక్షతలు తీసుకొని, అక్షతలు శిరస్సున వేసి, దర్భలు చేతిలో నుంచవలెను.)

RUG

(ప్రాచీనావీతి) హస్తోదకం దత్వా (పితృ స్థానములోని బ్రాహ్మణుని హస్తముపై కూర్చతో కొట్టవలెను).

(అస్మత్) పితృ పితామహ ప్రపితా మహానాం .... శర్మణాం .... గోత్రాణాం, వసు రుద్రాదిత్య రూపాణాం

స్థానే ఆహావనీయార్థే క్షణందత్వా భవద్భిః
క్షణః ప్రసాదః కరణీయః, సుకరణీయః.

(తిలలు దర్భలు తీసుకొని, తిలలు శిరస్సున వేసి, దర్భలు చేతిలో నుంచవలెను.) మూడు స్థానములున్నచో

(సవ్యం) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్థానే
ఆహ .... కరణీయం, సుకరణీయః

(దర్భలు అక్షతలు తీసుకొని, విష్ణు స్థానములోని బ్రాహ్మణుని శిరస్సున అక్షతలు వేసి, దర్భలు చేతిలో నుంచవలెను.)

అక్రోధనై శ్శౌచపరై స్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః ।
భవితవ్యం భవద్భిశ్చ మయా చ శ్రాద్ధ కర్మణి ॥
కరిష్యే, కురుష్వ ॥

(గృహాంగణే, ఉత్తరస్యాం దిశి, సవ్యేన చతురశ్రమండలం, అపసవ్యేన తద్దక్షిణితో వర్తుల మండలం చ కుర్యాత్ = ఇంటి పూర్వభాగమున ఉత్తరపు దిక్కున చతురస్ర మండలమును సవ్యముతో చేయవలెను. అపసవ్యముతో దానికి దక్షిణ భాగమున వర్తుల మండలము చేయవలెను.)

[సవ్యం – సవ్యము చేసుకొనేది.]

దేవ పాద్య స్థానే, ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చతప్రార్చత, అమీ గంధాః, అమీ అక్షతాః, అమీ కుశాః, అష్టార్ఘ్యే సంపూర్ణార్చనమస్తు. (అస్తు అని బ్రాహ్మణుడు పలుకవలెను)

[చతురస్ర మండలమున ఆసనము, గంధము, అక్షతలు, దర్భలు ఉంచి అక్షతలతో నీళ్లు వదలవలెను.]

[ప్రాచీనావీతి = అపసవ్యము చేసుకొనవలెను.]

RUG

పితృ పాద్య స్థానే ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చతప్రార్చత, అమీ గంధాః, అమీ తిలాః, అమీకుశాః, అష్టార్ఘ్యైః సంపూర్ణాన మస్తు. (అస్తు అని స్థానీయుడు పలుకవలెను.

[వర్తుల మండలమున ఆసనము, గంధము, నువ్వులు, దర్భలు ఉంచి, నువ్వులతో నీళ్ల వదలవలెను.]

అష్టార్ఘ్యములకు శ్లోకము

(1) ఆపః క్షీరం కుశాగ్రాణి గంధా దధిచ తండులాః ।
సర్పిషా మధు సంయుక్తా అష్టావర్ఘ్యాః ప్రకీర్తితాః ॥

నీరు, పాలు, దర్భకొనలు, గంధము, పెరుగు, బియ్యము, నెయ్యి తేనెతో కూడినది అష్టార్ఘ్యములు.

(2) స్వాగతే స్వస్తివచనే దక్షిణాయాం ప్రదక్షిణే ।
గోత్ర వందన మర్ఘ్యే చ షట్స్వేతే షూప వీతివా ॥

స్వాగతము చెప్పునప్పుడు, అగ్ని ప్రార్థన వేయునపుడు, దక్షిణలిచ్చునపుడు, ప్రదక్షిణ చేయునపుడు, గోత్రముచెప్పి నమస్కరించునపుడు, అర్ఘ్యము విడుచునపుడు ఈ ఆరు సమయములలో సవ్యము వేసుకొనవలెను.

[సవ్యం = సవ్యము చేసుకొని]

విష్ణు స్థానే, ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చత ప్రార్చత, అమీ గంధాః, అమీ అక్షతాః, అమీ కుశాః, అష్టార్ఘ్యై సంపూర్ణార్చన మస్తు.

(సవ్యముతో) పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికా విశ్వేదేవా స్వాగతం (దక్షిణము వైపునుండి ఉత్తరము వైపునకు దర్భలు వేయవలెను.) సుస్వాగతం పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికా విశ్వేదేవాః ఇదం వః పాద్యం, ఇదం వః పాద్యం (పాదముల బొటన వ్రేలిపై తీర్థము అక్షతలు వదలవలెను) సుపాద్యం. (పవిత్రం విసృజ్య = పవిత్రము తీసి కుడి చెవిలో నుంచుకొనవలెను.) శన్న స్సింధు ద్వీప ఆపో గాయత్రీ మండలోపరి పాదప్రక్షాళనే వినియోగః

శం నో దేవీ రభిష్టయ ఆపో భవతు పీతయే శంయోర భిస్ర వంతువః

నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితాయ చ ।
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః ॥

చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూత స్తరతి

దుష్కృతాని, తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతిపాప్మాన

మరా తింతరేమ. (పాద ప్రక్షాళనము చేయవలెను) గంధము అక్షతలు పాదములపై నుంచవలెను. ఇతర స్థానములలో ఇట్లే చేయవలెను. (పవిత్రం ధృతా = పవిత్రమును పెట్టుకొని)

యదీచ్ఛసి మహారాజన్ సర్వ తీర్థావగాహనం ।
వి ప్రపాద వినిర్ముక్తం తోయం శిరసి ధారయ ॥ధారయే॥

(అని కూర్చతో నీటిని వదలి శిరస్సున చల్లుకొనేది)

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః (మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యాః)

స్వాగతం (ఉత్తరము వైపునుండి దక్షిణమునకు దర్భలు వేయవలెను. సుస్వాగతం (ప్రాచీనావీతి).

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః .... శర్మణః .... గోత్రాః

(మాతృ పితామహి ప్రపితా మహ్యాః .... దాయినః .... గోత్రాః)

వసురు ద్రాదిత్య రూపాః, ఇదః వః పాద్యం, ఇదః వః పాద్యం, (ఇతికర్తా) సుపాద్యం (భోక్తా).

[పవిత్రం విసృజ్య = పవిత్రమును తీసివేసి] [సవ్యం]

శన్న స్సింధు ద్వీప ఆపో గాయత్రీ, మండలోపరి పాద ప్రక్షాళనే వినియోగః

శం నో దేవీ ర భిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే, శంయోరభి

స్రవంతునః,

RUG

నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితాయ చ ।
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః ॥

చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూత స్తరతి దుష్కృతాని,

తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాప్మాన మరాతింతరేమ.

[పవిత్రం ధృత్వా. ప్రాచీనావీతి]

యదీచ్ఛసి మహారాజన్ సర్వ తీర్థావ గాహనం ।
విప్రపాద వినిర్ముక్త తోయం శిరసి ధారయ ॥ధారయే॥

[అని కూర్చతో నీటిని శిరస్సున చల్లుకొనేది].

(సవ్యం) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్వాగతం, సుస్వాగతం, శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహా విష్ణోః ఇదం వః పాద్యం, ఇదం వః పాద్యం, సు పాద్యం.

[పవిత్రం విసృజ్య]

శన్న సింధు .... శిరసి ధారయ ॥ధారయే॥

[కర్తా సవ్యేన పాదౌ ప్రక్షాళ్యా చమ్య, పవిత్రం ధృత్వా]

కర్త సవ్యము చేసుకొని కాళ్ళు కడుగుకొని, ఆచమనముచేసి, పవిత్రమును ధరించవలెను.

తపోష్పవిత్రం వితతం దివస్పతే శోచంతో అస్య తంతవో వ్యస్థిరన్,

అవం త్యస్య పవీతార మాశవో దివ స్పృష్ట మధి తిష్ఠంతి చేతసా.

ఓం భూః ఓ భువః .... పుణ్యతిథౌ [ప్రాచీనావీతి] (అస్మత్) పితుః (మాతుః) ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ [సవ్యం] కరిష్యే. [ప్రాచీనావీతి] పితృ స్థానమునకు ఎదుట.

ఎడమ చేతిలోనికి నువ్వులు వేసుకొని, కుడి చేతితో తీసుకొని తూర్పు మొదలగు నాలుగు దిక్కులకు ఈ మంత్రము చెప్పుచు చల్లవలెను.

అపహతా సురా రక్షాంసి పిశాచా యే క్షయంతి పృథివీ మను, అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతం మనః.

ఉదీరతా మవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితర స్సోమ్యాసః।

అసుంయ ఈయుర వృకా ఋతజ్ఞా స్తేనో వంతు పితరో హవేషు. (ఇతి జపిత్వా) పితృ స్థానే వర్తుల మండలం కృత్వా తిలదర్భా న్నిధాయ = పితృ స్థానమున గుండ్రముగా (వర్తులము) చేసి తిల దర్భలను ఉంచవలెను.

సవ్యేన విశ్వే దేవస్థానే చతురశ్ర మండలం తూష్ణీం కృత్వా, దర్భాక్షతా న్నిధాయ = సవ్యముతో విశ్వే దేవస్థానమున చతురస్ర మండలము చేసి దర్భాక్షతలను ఉంచవలెను. విష్ణు స్థానే చతురశ్ర మండలం కృత్వా దర్భాక్షతా న్నిధాయ = విష్ణు స్థానమున చతురస్ర మండలముచేసి దర్భాక్షతలను ఉంచవలెను.

అన్నాదికం గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య = అన్నము మొదలగు పాత్రలపై మూతలను తీసి ఈ గాయత్రీ మంత్రముతో నీటిని చల్లవలెను.

తత్సవితుః విశ్వామిత్రా సవితా గాయత్రీ పాకాది ప్రోక్షణే వినియోగః.

ఓ భూర్భువస్వః తత్స వితుర్వరేణ్యం భర్గో

దేవస్య ధీమహి, ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాం గతోపివా

యస్స్మరే త్పుండరీకాక్షం స బాహ్యాభ్యంతర శ్శుచిః ॥

RUG

శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాలతశ్చ ముఖ్య కాలో భూత్వా, శ్రాద్ధా యోగ్యా భవన్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు, శ్రాద్ధ యోగ్యా భవన్తు ॥

శ్రాద్ధకాలే గయాం ధాత్వా ధ్యాత్వా దేవం జనార్దనం, [ప్రాచీనావీతి], ।

వస్వాదీంశ్చ పితౄన్ ధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే,

॥ ప్రవర్తయ ॥

[సవ్యం] కర్తా. పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞి కానాం విశ్వేషాం దేవానా మిద - మిద మాసనం (దర్భలను ఆసనము క్రింద వేయవలెను). సుఖాసనం, హస్తోదకం, దత్వా విశ్వేదేవ ద్వైవేక్షణః క్రియతాం (శిరస్సున అక్షత దర్భల నుంచవలెను). ఓ తథా ప్రాప్నువంతు భవంతః, ప్రాప్నువామ (రెండు దొన్నెలను రెండు చోట్ల బోర్లింపవలెను). (దర్భా నాస్తీర్య, అర్ఘ్య పాత్రే ఆసాద్య, ఉపరి దర్భా న్నిధాయ, ప్రోక్ష్య, ఉద్ధృత్య (దొన్నెలను వెల్లికిల త్రిప్పవలెను). ఉత్తానే ప్రోక్ష్య, యవాన్వికీర్య, ఉదక మాపూర్య) (నీటిని వాటిలో పోయవలెను.)

శన్న సింధు ద్వీప ఆపో గాయత్రీ, అర్ఘ్యాభి మంత్రణే వినియోగః

శన్నో దేవీ .... వంతునః ।

యవోసి ధాన్యరాజోవా వారుణో మధు సంయుతః ।

నిర్ణోద స్సర్వ పాపానాం పవిత్ర మృషిభి స్మృతమ్ ॥

అర్ఘ్య పాత్రయోః, అర్చత ప్రార్చత, అమీ గంధాః, పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః, ఇమాని శ్రీ తులసి దర్భ పత్ర తృణాని చ, దేవపాత్రే సంపన్నే, సుసంపన్నే, స్వాహార్ఘ్యా స్స్వాహార్ఘ్యాః, సంత్వర్ఘ్యాః, (పాత్రలను తాకి దర్భాక్షతలను శిరస్సున వేయవలెను.) పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్సు, ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ.

విశ్వే దేవా స ఆగత శ్శృణుతామ ఇమం హవం, ఏదం బర్హిర్నిషీదత,

విశ్వే దేవా శ్శృణు తేమం హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉపద్య విష్ఠ,

యే అగ్ని జిహ్వా ఉతవాయ జత్రా, ఆసద్యాస్మి న్బర్హిషి మాదయధ్వం ॥

RUG

ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః ।
యేఽత్ర విహితా శ్రాద్ధే సావధానా భవంతు తే ॥

సావధానా స్స్మః (హస్తోదకం దత్వా) పురూరవ సంజ్ఞక విశ్వేదేవా ఇదం వో అర్ఘ్యం స్వాహా నమః, అస్త్వర్ఘ్యం.

యా దివ్యా ఆపః పృథివీ సంబభూవు ర్యా అంతరిక్ష్యా, ఉతపార్థి వీర్యాః, హిరణ్య వర్ణా యజ్ఞియా స్తాన ఆపశ్శం స్యోనా భవంతు. [తత శ్శుద్ధోకం.]

ఆర్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవా ఇదం వో అర్ఘ్యం స్వాహా నమః, అస్త్వర్ఘ్యం.
యా దివ్యా .... భవంతు. [తత శ్శుద్ధోదకం].

విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః పాత్రే స్థానే స్థః, సుస్థానమసి,
[తత శ్శుద్ధోదకం, అర్చనం]

అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధా సో అర్చత, అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత, అర్చత ప్రార్చత. గంధ ద్వారాం దురాధర్షాం నిత్య పుష్టాం కరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామి హోప హ్వయే శ్రియమ్ ॥

పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞికా విశ్వేదేవాః, యథా..గశః అమీ వో గంధాః, సుగంధాః, అలంకరణార్థం ఇమే అక్షతాః, సంత్వక్షతాః, ఇమాని వః పుష్పాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకే నైవ సాంకల్పికం వోధూపః, సుధూపః, జ్వాలా భేదేన గృహాంతర స్థితం వో జ్యోతిః, సుజ్యోతిః.

యువాసు వాసాః పరివీత ఆగా త్స ఉ శ్రేయా న్భవతి జాయమానః, తం ధీరా సః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో ౩ మనసా దేవయంతః.

RJG

పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః, అంతః ప్రావరణీయార్థం, బహిః ప్రావరణీయార్థం, వః ఆచ్ఛాదనార్థ మిదం వస్త్రం, ధారణార్థం యజ్ఞోపవీతాని, పానీయార్థ ముదకుంభం, ఫలార్థం పూగీఫలాని, పవిత్రార్థం కించి ద్ధిరణ్యం, సర్వోపచారార్థం సాక్షతా ఇమే కుశాః, సుకుశాః, అర్చనం సంపూర్ణం, అస్తు సంకల్ప సిద్ధి ర స్త్వితి భవంతో (బ్రువంతు, అస్తు సంకల్ప సిద్ధిః, యథా విధ్యర్చన మస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయా పిత్రా ద్యర్చనం కరిష్యే. (ప్రాచీనావీతి).

అస్మత్ పితృ పితామహ ప్రపితా మహానాం .... శర్మణాం .... గోత్రాణాం (మాతృ పితామహి ప్రపితామహీనాం .... దాయినాం .... గోత్రాణాం) వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం.

ఇదమిద మాసనం, సుఖాసనం, (హస్తోదకం దత్వా) (అస్మత్) పితుః (మాతుః) ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహన్న శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం, ఓం తథా ప్రాప్నువంతు భవంతః, ప్రాప్నువామ.

[దర్భేషు, అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య, ఉపరి దర్భా న్నిక్షిప్య, ప్రోక్ష్య, ఉద్ధృత్య, ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య, తిలాన్వికీర్య, ఉదకం పూరయిత్వా].

శన్న సింధు ద్వీప .... వంతునః.

తిలోసి సోమ దేవత్యో గోసవే దేవ నిర్మితః, ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న స్వధయేహి.

పితర (మాతరి) ఇమా ల్లోకా (న్ప్రీణియాహిన స్వధా నమః, పితా మహ (పితామహి) ఇమా ల్లోకా (న్ప్రీణియాహిన స్వధా నమః, ప్రపితా మహ (ప్రపితా మహి) ఇమాల్లోకా (న్ప్రీణియాహిన స్వధా నమః).

అర్ఘ్యపాత్రేషు, అర్చత ప్రార్చత, అయం గంధః, పుష్పార్థా ఇమే తిలాః, ఇమాని భృంగరాజ దర్భ పత్ర తృణాని చ, పితృ పాత్రాణి సంప న్నాని, సుసంపన్నాని, స్వధార్ఘ్యా, స్వధార్ఘ్యాః సంత్వర్ఘ్యాః,

పితృ పితామహ ప్రపితామహాన్ .... శర్మణః .... గోత్రాన్,

(మాతృ పితామహి ప్రపితామహీః .... దాయినః .... గోత్రాః) వసురుద్రాదిత్య రూపాన్ (రూపాః) భవత్సు ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ.

ఉశంతస్త్వా నిధీ మహ్యు శంత స్సమిధీ మహి, ఉశం ష్ను శత

ఆవహ పితౄ న్హవిషే అత్తవే, ఆయంతునః పితర స్సోమ్యా సోగ్న్ని

ష్వా త్తాః పథిభి ర్దే వ యానైః, అస్మిన్యజ్ఞే స్వధయా మదం త్వధి బ్రువంతు

తేవం త్వ స్మాన్ । సావధానా భవంతు తే, సావధానాస్మః ।

[హస్తోదకం దత్వా, సవ్యం]

పితరిదం (మాతరిదం) తే అర్ఘ్యం స్వధా నమః, అ స్త్వర్ఘ్యం,
యా దివ్యా .... భవంతు [తత శ్శుద్ధోదకం]
పితామహ (పితామహి) ఇదం తే అర్ఘ్యం స్వధా నమః, అ స్త్వర్ఘ్యం,
యా దివ్యా .... భవంతు [తత శ్శుద్ధోదకం]
ప్రపితామహ (ప్రపితామహి) ఇదం తే అర్ఘ్యం స్వధా నమః, అ స్త్వర్ఘ్యం,
యా దివ్యా .... భవంతు [తత శ్శుద్ధోదకం]

[ప్రాచీనావీతి] పితృ పితామహ ప్రపితా మహేభ్యః
(మాతృ పితామహి ప్రపితా మహీభ్యః)

పాత్రాణి స్థానాని స్థః. సుస్థాన మసి [తత శ్శుద్ధోధకం] అర్చనం.

ఇదం పితృభ్యో నమో అస్త్వద్య యే పూర్వాసో య ఉపరాస

ఈయుః, యే పార్థివే రజ స్యా నిషత్తా యే వా నూ నం సువృజినా సువిక్షు ।

సవ్యం.

గంధ ద్వారాం .... శ్రియమ్ ।

పితృ పితామహ ప్రపితా మహాః

(మాతృ పితామహి ప్రపితా మహ్యః) యథా భాగశః

అమీ వో గంధాః, సుగంధాః, (ప్రాచీనావీతి)

అయనేతే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః ।

హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే ॥

అలంకరణార్థా ఇమే తిలాః, సుతిలాః,

ఇమాని వః పుష్పాణి, సుపుష్పాణి,

ఉదకేనైవ సాంకల్పికం వో ధూపః, సుధూపః,

జ్వాలా భేదేన గృహాంతర స్థితం వో జ్యోతిః, సుజ్యోతిః,

యువాసు వాసాః .... దేవ యంతః ।

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః .... శర్మణః .... గోత్రాః,
(మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యాః .... దాయినః .... గోత్రాః)

వసురుద్రాదిత్య రూపాః, అంతః ప్రావరణీయార్థం, బహిః ప్రావరణీ యార్థం, వః అచ్ఛాదనార్థ మిదం వస్త్రం, ధారణార్థం యజ్ఞోపవీతాని, పానీయార్థ ముదకుంభం, ఫలార్థం పూగీ ఫలాని, పవిత్రార్థం కిం చిద్ధిరణ్యం, సర్వోపచారార్థం సతిలా ఇమే కుశాః, సుకుశాః, అర్చనం సంపూర్ణం, అస్తు సంకల్ప సిద్ధి ర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, అస్తు సంకల్ప సిద్ధిః యథా విధ్య ర్చన మస్తు.

[విష్ణు స్థానములో బ్రాహ్మణుని ఉంచిన ఈ పూజ చేయవలెను]

యుష్మదనుజ్ఞయా విష్ణోరారాధనం కరిష్యే, కురుష్వ.

శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో ఇదమిద మాసనం, సుఖాసనం (హస్తోదకం దత్వా) విష్ణ ర్దై వే క్షణః క్రియతాం, ఓ తథా ప్రాప్నువంతు భవంతః, ప్రాప్నువామ. దర్భేషు అర్ఘ్యపాత్రమాసాద్య, ఉపరి దర్భా న్నిధాయ, ప్రోక్ష్య, యవాన్వి కీర్య, ఉదకం పూరయిత్వా.

శన్న సింధు ద్వీప ఆపోగాయత్రీ అర్ఘ్యాభి మంత్రణే వినియోగః

శన్నో దేవి .... వంతునః ।

య వో సి .... స్మృతమ్ ॥

RUG

(అర్ఘ్య పాత్రే) అర్చత ప్రార్చత, అయం గంధః, పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః, ఇమాని శ్రీ తులసి దర్భ పత్ర తృణాని చ, విష్ణు పాత్రం సంపన్నం, సుసంపన్నం, స్వాహార్ఘ్యాః, అ స్త్వర్ఘ్యాః,

శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణుం భవత్సు ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ.

తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యంతి సూరయః, దివీవ చక్షురాతతం । తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాం స స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం ॥

విష్ణు స్తుష్టా వరదా భవంతు, సావధానా భవంతు తే, సావధానోస్మి.
(హస్తోదకం దత్వా) విష్ణు రిదం తే అర్ఘ్యం స్వాహా నమః,
అ స్త్వర్ఘ్యం,
యా దివ్యా .... భవంతు [తత శ్శుద్ధోదకం]
(విష్ణవే స్థానమసి, కుశమ న్వారభ్య (తత శ్శుద్ధోదకం) అర్చనం,)

అర్చత .... మనసా దేవయంతః ।

విష్ణోరా చ్ఛాదనార్థ మిదం వస్త్రం, ధారణార్థం యజ్ఞోపవీతాని, పానీయార్థ ముదకుంభం, పవిత్రార్థం కించిద్ధిరణ్యం, ఫలార్థం పూగీ ఫలాని, సర్వోపచారార్థం సాక్షతా ఇమే కుశాః, సుకుశాః, అస్తు సంకల్ప సిద్ధిర స్త్వితి భవంతో.

[బ్రువంతు, అస్తు సంకల్పసిద్ధిః, యథా విధ్యర్చన మస్తు.]
యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్ర మండలోర్వ ర్తనం,
పాత్రా సాదనాని చ కరిష్యే.

ఓం భూః ఓ భువః .... పుణ్యతిథౌ [ప్రాచీనావీతి] (అస్మత్) పితుః (మాతుః)

ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా భవత్పాణావేవ పాణిహోమం (సవ్యం) కరిష్యే. (ప్రాచీనావీతి) సోమం పితృమంతం, అగ్నిం కవ్య-వాహనం గృహ సిద్ధాన్న ద్రవ్యేణ సద్యో యక్ష్యే.

అన్నము దొన్నె తూర్పు, నెయ్యి దొన్నె పడమరవైపు దర్భలపై నుంచి దర్భలతో అన్నమును రెండు భాగములుచేసి, ముందువైపు, అభి కరించి, చేతిని అభికరించుకొని చేతిలో నుంచవలెను.

[అన్నం ద్వేధా విభజ్య, భాగద్వయ మభిఘార్య]

ఇదం సోమాయ పితృమతే, ఇద మగ్నయే కవ్యవాహనాయ,

(పితృ స్థానే, బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా, హస్తే దర్భా న్పరిస్తీర్య,(మేక్షణ మాదాయ))

సోమాయ పితృమతే స్వధా (సవ్యం) నమః, (ప్రాచీనావీతి) సోమాయ పితృమత ఇదం నమమ । పునరభి ఘార్య,

అగ్నయే కవ్య వాహనాయ స్వధా (సవ్యం) నమః,
(ప్రాచీనావీతి) అగ్నయే కవ్యవాహనా యేదం నమమ ।
(తూష్ణీ మప్రదక్షిణం పరిషచ్య, సవ్యం)

స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం,
ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్య వాహన,
శ్రియం దేహి మే హవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి ॥
చతుస్సాగర పర్యన్తం గో బ్రాహ్మణేభ్యః శుభం భవతు,
(ఋషులు, గోత్రము) .... గోత్రః, ఆశలాయన సూత్రః,
ఋక్శాఖా ధ్యాయీ .... శర్మా అహం భో అభివాదయే ॥
[అని ప్రవర చెప్పుకొనవలెను]

(ప్రాచీనావీతి) భోజన పాత్రే, అభిఘార్య, శేషమన్నం, స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం, అస్తు స్వధా.

(పునరభి ఘార్య) సవ్యేన అప ఉప స్పృశ్య.

మేక్షణ మగ్నౌ ప్రహరత్. (సవ్యేన ఇతర పాత్రేష్వభిఘార్య)
ఓం భూర్భువ స్సువః .... ప్రచోదయాత్,
(అన్నమును గాయత్రీ మంత్రముతో ప్రోక్షించవలెను).
ఏవం .... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) (అస్మత్) పితుః (మాతుః).

RUG

ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధే రాక్షసోఘ్నాన్, వైష్ణవాన్, పైతృకాన్ అన్న శుద్ధ్యర్థం, అభ్రూణదోష నిరహరణార్థం అన్నసూక్త మంత్ర పఠనం (సవ్యం) కరిష్యే.

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓష ధీ భ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి ॥

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః ॥

—///—

అన్న సూక్తమ్

మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానర మృత ఆజాత మగ్నిం, కవిం సమ్రాజ మతిథిం జనానా మాసన్నా పాత్రం జనయంత దేవాః, ఆమాసు పక్వమైరయ ఆసూర్యం రోహయో దివి, ఘర్మం న సామం తపతాసు వృక్తిభి ర్జుష్టం గిర్వణసే బృహత్, ఉపహ్వయే సుదుఘాం ధేను మేతాం సుహస్తో గోధు గుత దోహదేనాం, శ్రేష్ఠం సవం సవితాసా విషన్నోభీద్ధో ఘర్మ స్తదుషు ప్రవోచం, హిం కృణ్వతీ వసు పత్నీ వసూనాం వత్స మిచ్ఛంతీ మనసా భ్యాగాత్, దుహ మశ్విభ్యాం పయో అఘ్న్యేయం సావర్ధతాం మహతే సౌభగాయ, ఇంద్ర దృహ్యాయామ కోశా అభూవన్యజ్ఞాయ

RUG

శిక్ష గృణతే సఖిభ్యః, దుర్మాయ వో దు రే వా మర్త్యాసో నిషంగిణో రిపవో హంత్వాసః, వాశీమంత ఋష్టిమంతో మనీషిణ స్సుధన్వాన ఇషుమంతో నిషంగిణః, స్వశ్వాస్థ సురథాః పృశ్ని మాతర స్స్వాయుధా మరుతో యాథనా శుభం, చతుష్క పర్దా యువతి స్సుపేశా ఘృత ప్రతీకా వయునాని వస్తే, తస్యాం సుపర్ణా వృషణా నిషీదతు ర్యత్ర దేవా దధిరే భాగ ధేయం, ఏక స్సుపర్ణ స్స సముద్ర మావివేశ స ఇదం విశ్వం భువనం విచష్టే, తం పాకేన మనసా పశ్యమంతి త స్త మ్మాతారేహ్ని సఉరేహ్ని మాతరం, సుపర్ణం విప్రా కవయో వచోభి రేకం సంతం బహుధా కల్పయంతి, ఛందాంసి చ దధతో అధ్వరేషు గ్రహాం త్సోమస్య మిమతే ద్వాదశ, పితు న్ను స్తోషం మహో ధర్మాణం తవిషీం, యస్య త్రితో వ్యోజసా వృత్రం విపర్వ మర్దయత్, స్వాదో పితో మధో పితో వయం త్వా వ వృమహే, అస్మాక మవితా భవ, ఉపనః పిత వాచర శ్శివ శ్శివాభి రూతిభిః, మయో భుర ద్విషేణ్య స్సఖా సుసేవో అద్వయాః, తవ త్యే పితోరసా రజాం స్యను విష్ఠితాః, దివి వాతా ఇవ శ్రితాః, తవ త్యే పితో దదత స్తవ స్వాదిష్ఠ తే పితో, ప్రస్వాద్మానో రసానాంతు వి గ్రీవా ఇవేరతే, త్యే పితో మహానాం

దేవానాం మనోహితం, అకారి చారు కేతునా తవాహి మవసా వధీత్, యదదో పితో అజగ న్వివస్వ పర్వతానాం, అత్రా చిన్నో మధో పితో రంభ క్షాయ గమ్యాః, యదపామోష ధీనాం పరిం శమారి శామహే, వాతా పేపీవ ఇద్భవ, యత్తే సోమ గవా శిరో యవా శిరో భజామహే, వాతా పేపీవ ఇద్భవ, కరంభ ఓ ష ధీ భవ పీవో వృక్క ఉదారథిః, వాతా పేపీవ ఇద్భవ, తంత్వా వయం పితుర్వచో భి ర్గావో నహవ్యా సుషూదిమ, దేవేభ్యస్త్వా సధ మాద మస్మ భ్యం త్వా సద మాదం, కయా నశ్చిత్ర అభువ దూతీ, సదా సదా వృధ స్సఖా, క యా శి చి ష్ఠ యావృతా, కస్త్వా సత్యో మదా నాం మం హి ష్ఠో మ త్స ద ం ధసః, దృహ్ళా చి దారు జేవసు, అ భీ షు ణ స్సఖీనా మవితా జరితౄణాం శతం భవా స్యూతి భిః ॥

దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోభిగ్య ఏవ చ ।
నమ స్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమో నమః ॥

ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ।
ప్రియతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదా శివోమ్ ॥

మంత్ర మధ్యే క్రియామధ్యే విష్ణు స్మరణ పూర్వకం ।
యత్కించ (త్క్రియతే కర్మ తత్కర్మ ఫలదం కురు ॥

ఇత్యన్న సూక్తం సమాప్తమ్.

—(౦)—

RUG

(విశ్వే దేవస్థానమువద్ద ప్రోక్షణ పరిషేచన చేసి)

ఓ భూర్భువస్సువః .... ప్రచోదయాత్.

దేవ నవితః ప్రసువ, [పాత్రం స్పృష్ట్వా] (పాత్రను తాకుచు చేతితో పట్టుకొని)

పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వాముఖే అమృతం

జుహోమి, బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణా పానయో ర్జుహో మ్యక్షితమసి

మైషాం క్షేష్ఠా ముత్రా ముష్మి న్లోకే.

ఇదం విష్ణు ర్వి చక్రమే త్రేథా నిదధే పదం సమూళ్హమస్య పాంసురే

స్వాహా. (హస్తోదకము నిచ్చి) శ్రీ విష్ణో హవ్యం రక్షస్వ. పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవా ఏతద్వో హవ్యం సపరికరం విశ్వేదేవా దేవతా ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణ స్త్వాహవ నీయార్థే దత్తం, దాస్యమానం చ, అ తృప్తే స్తత్సర్వం గమేయం భూర్గదాధరో భోక్తా, అన్నం బ్రహ్మ అహం చ బ్రహ్మ భోక్తా చ బ్రహ్మ సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, సౌవర్ణమయ పాత్రం అక్షయ వటచ్ఛాయేయం, పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞికేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః, ఇదమిద మన్నం అమృత స్వరూపం, ఆతుష్టే ర్దాస్యమాన మక్షయ తుష్ట్యర్థం, యథా భాగం హవ్యం స్వాహా నమమ నమమ, గయా యాం శ్రీరుద్ర పాదాది సమస్త పాదేషు సమస్త తీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, గయాయాం దత్తమస్తు. [అక్షతలు, తీర్థము వదలవలెను.]

యే దేవాసో దివ్యేకా దశస్థ పృథివ్యా మధ్యేకా దశస్థా ౭ ప్సుక్షితో

మహి నైకా దశస్థ, తే దేవాసో యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్, విశ్వేదేవా స్తుష్టా

వరదా భవంతు.

పితృ స్థానే

ఓం భూర్భువస్సువః .... ప్రచోదయాత్.

(ప్రాచీనావీతి) అప్రదక్షిణం ప్రసువ, పాత్రం స్పృష్ట్వా.

పృథ్వివీతే పాత్రం .... లోకే.
ఇదం విష్ణు .... పాంసురే.

స్వధా శ్రీ విష్ణో కవ్యం రక్షస్వ, (అస్మత్) పితృ పితామహ.

ప్రపితామహాః .... శర్మణః .... గోత్రాః (మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యాః .... దాయినః .... గోత్రాః) వసు రుద్రాదిత్య రూపాః, ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం పితృ పితామహ ప్రపితామహ (మాతృ పితామహి ప్రపితామహి) రూపా దేవా దేవతా ఇదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణ స్త్వాహవనీయార్థే దత్తం, దాస్యమానం చ, అతృప్తే స్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భోక్తా, అన్నం బ్రహ్మ అహం చ బ్రహ్మ భోక్తా చ బ్రహ్మ సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, రజతమయ పాత్రం, అక్షయ వటచ్ఛాయేయం, పితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యః .... శర్మభ్యః .... గోత్రేభ్యః వసురుద్రాదిత్య రూపేభ్యః (మాతృ పితామహి ప్రపితామహేభ్యః .... దాయిభ్యః .... గోత్రాభ్యః .... వసురుద్రాదిత్య రూపాభ్యః). ఇదమిద మన్నం అమృత స్వరూపం, అతుష్టే ర్దాస్య మాన మక్షయ తుష్ట్యర్థం, యథా భాగం కవ్యం స్వధా నమమ నమ మ. గయాయాం శ్రీ రుద్ర పాదాది సమస్త పాదేషు సమస్త తీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, గయాయాం దత్తమస్తు.

యే చేహ పితరో యే చ నే హయాంశ్చ విద్మయాం ఉచన ప్రవిద్మ, త్వం వేత్థ యదితే జాత వేద స్వ్వధాభిర్యజ్ఞం సుకృతం జుషస్వ. పితర స్తుష్టా వరదా భవంతు.

[సవ్యం, విష్ణు స్థానే]

ఓం భూర్భువస్స్వః .... ప్రచోదయాత్,
దేవ సవితః ప్రసువ, పాత్రం స్పృష్ట్వా
పృథివీతే పాత్రం .... లోకే.
ఇదం విష్ణు .... పాంసురే స్వాహా.

శ్రీ విష్ణో హవ్యం రక్షస్వ, శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో ఏతద్వో హవ్యం సపరికరం, విష్ణు ర్దేవో దేవతా ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణ

RUG

స్త్వాహవ నీయార్థే దత్తం, దాస్యమానం చ, ఆతృప్తే స్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భోక్తా, అన్నం బ్రహ్మ, అహంచ బ్రహ్మ భోక్తా చ బ్రహ్మ సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, సౌవర్ణమయం పాత్ర మక్షయ వటచ్ఛాయేయం, శ్రీ విష్ణవే శంఖ చక్ర గదా ధరాయ, ఇదమిద మన్నం అమృత స్వరూపం ఆతుష్టే ర్దాస్యమాన మక్షయ తుష్ట్యర్థం, యథా భాగం హవ్యం స్వాహా నమమ నమమ. గయాయాం శ్రీ రుద్ర పాదాది సమస్త పాదేషు సమస్త తీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, గయాయాం దత్తమస్తు.

తద్విష్ణో .... పరమం పదం,

విష్ణుస్తుష్టో వరదో భవతు.

(ప్రాచీనావీతి)

సప్త వ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలాంజనే గిరౌ ।
చక్రవాకా శ్శరద్వీపే హంసా స్సరసి మానసే ॥

యేస్మ జాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ।
ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యో వసీదత ॥

అమూర్తానాం చ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్త తేజసాం ।
నమస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్ ॥

చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవ చ ।
హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం సమే విష్ణుః ప్రసీదతు ॥

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిః బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం ।
బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా ॥

యజ్ఞేశ్వరో హవ్య సమస్త కవ్య భోక్తాఽవ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర ।
తత్సన్నిధానా దపయాంతు సద్యో రక్షాంస్య శేషా ణ్యసురాశ్చ సర్వే ॥

త్వాం యోగిన శ్చింతయంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వనః ।
హవ్య కవ్య భుగేక స్త్వం పితృదేవ స్వరూప ధృత్ ॥

కర్తా క్రియాణాం సస ఇజ్యతే క్రతు స్సఏవ
తత్కర్మ ఫలం చ యచ్చ ।
స్రుగాది యత్సాధన మప్య శేషం హరే ర్నకించి ద్వ్యతిరిక్త మస్తి ॥

RUG

దేశ కాలపాత్ర మంత్ర తంత్ర కర్తృ భోక్తృ హవిర్నియమ ఫల స్థల ద్రవ్యాది భ్యస్సర్వం స్యూనాతి రిక్తాభ్యాం ఇదం కర్మా చ్ఛిద్ర మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, సర్వం న్యూనాతి రిక్తాభ్యాం ఇదం కర్మా చ్ఛిద్రమస్తు. గయేయం గయేయం, గయేయం.

(సవ్యం) ఓం భూః ఓం భువః .... ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్ఠా యాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి) అస్మత్ పితృ పితామహ ప్రపితా మహాన్ .... శర్మణః .... గోత్రాన్ వసురుద్రాదిత్య రూపాన్ (మాతృ పితామహి ప్రపితా మహీః .... దాయినః .... గోత్రాః వసురుద్రాదిత్య రూపాః).

(సవ్యం) పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞికాన్ విశ్వాన్ దేవాన్. విష్ణుం చ, ఉద్దిశ్య మయా క్రియ మాణేన (అస్మత్) పితుః / (మాతుః) ప్రతి సాంవత్స రీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధేన, పితృ పితామహ ప్రపితా మహానాం....శర్మణాం.... గోత్రాణాం (మాతృ పితామహి ప్రపితా మహీనాం .... దాయినాం .... గోత్రాణాం) వసు రుద్రాదిత్య రూపాణాం (సవ్యం) పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞి కానాం విశ్వేషాం దేవానాం విష్ణోశ్చ.

(ప్రాచీనావీతి) ఏ తేషాం (ఏతాసాం) సర్వం సగుణం భూత్వా. గయాన్న శ్రాద్ధే నైవ, కోటిశః కృతేనైవ అక్షయ తృప్తి ద్వారా పునరా వృత్తి రహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నిత్య నివాస సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, పునరావృత్తి రహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నిత్య నివాస సిద్ధిరస్తు.

(సవ్యం) నమో దేవేభ్యః (ప్రాచీనావీతి) స్వధా పితృభ్యః, (సవ్యం) నమో విష్ణవే.

మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరంతి సింధవః మాధ్వీ ర్న స్సంత్వోషధీః, మధు నక్త ముతోషసో మధు మత్పార్థివం రజః, మధు ద్యౌ రస్తు నః పితా, మధుమాం నో వన స్పతి ర్మ ధు మాం అస్తు సూర్యః, మాధ్వీ ర్గావో భవంతు నః.

RUG

మధు మధు మధు - సర్వం మధ్వస్తు. యథా సుఖం పరిషేచనం, ఓం భూర్భువస్స్వః .... అమృతమస్తు. అమృతోప స్తరణ మసి [నివీతీ భూత్వా, యజ్ఞోపవీతమును దండగా వేసుకొని, దర్భాక్షతలు పట్టుకొని ఉత్తర దిక్కుగా తిరిగి ఈ మంత్రమును చెప్పి, దర్భాక్షతలను విడిచి పెట్టవలెను].

ఈశాన విష్ణు కమలాసన కార్తికేయ
వహ్న్యాత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాణాం ।
సభ్యావ సధ్య దధి కణ్వ మతంగ జానాం
క్రౌంచామరేంద్ర కలశోద్భవ కశ్యపానాం
పాదా న్నమామి సతతం పితృముక్తి హేతూన్ ॥

గయాయాం ధర్మిపృష్ఠే చ సదసి బ్రహ్మణ స్పతేః ।
గయా శీర్షే వటేచైవ పితౄణాం దత్తమక్షయమ్ ॥

ఇయం భూమి ర్గయా, ఏతే బ్రాహ్మణా భోక్తారో గదా ధరా స్సంతు, అక్షయ వట చ్ఛాయేయం, పితృరూపీ శ్రీ జనార్దనః ప్రియతాం.

(సవ్యం) దేవానాం చ (ప్రాచీనావీతి) పితౄణాం చ (సవ్యం) విష్ణోశ్చ. సర్వత్ర సమకాలే తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు. దేవేభ్యః అమృతమస్తు (ప్రాచీనావీతి) పితృభ్యః అమృతమస్తు (సవ్యం) విష్ణవే అమృతమస్తు. అమృతోప స్తరణమసి స్వాహా.

శ్రద్ధాయాం ప్రాణేని విష్టో అమృతం జుహోమి, శివా మా విశా ప్రదాహాయ, ప్రాణాయ స్వాహా, శ్రద్ధాయాం అపానేనివిష్టో అమృతం జుహోమి, శివా మా విశా ప్రదాహాయ, అపానాయ స్వాహా, శ్రద్ధాయాం వ్యానేని విష్టో అమృతం జుహోమి, శివా మా విశా ప్రదాహాయ, వ్యానాయ స్వాహా, శ్రద్ధాయాం ఉదానేని విష్టో అమృతం జుహోమి, శివా మా విశా

ప్రదాహోయ, ఉదానాయ స్వాహా, శ్రద్ధాయాం సమానేనివిష్టో అమృతం జుహోమి, శివా మా విశా ప్రదాహోయ సమానాయ స్వాహా, బ్రహ్మణిమ ఆత్మా ఽ మృతత్వాయ యథాసుఖం జుషధ్వం జుషామహే. యథాశక్తి రక్షోఘ్నా నై ష్ణవాన్ పైతృకాన్ భుంజీయాన్ పావమానీ శ్చా శ్రావయిష్యే, అశ్రావయ.

యదశ్వస్య క్రవిషో మక్షికాశ యద్వాస్వరౌ స్వధితౌ రి ప్తమస్తి, యద్ధ స్త యో శ్శమితు ర్యన్నఖేషు సర్వా తాతే అపి దేవేష్వస్తు, మక్షికా బాధా నివృత్తి రస్తు.

అగ్ని రస్మి జన్మనా జాత వేదా ఘృతం మే చక్షు ర మృతం మ ఆసన్ అర్క స్త్రిధాతూ రజసో విమానో ఽ జ స్రో ఘర్మో హవి రస్మి నామ.

అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపేక్షితం ।
ఉపవిశ్య సుఖే నైవ భో క్తవ్యం స్వస్థమానసైః ॥
విద్యమాన పక్వ పదార్థేషు యదిష్టతే తత్ప్రష్టవ్యం,
యన్నరోచ్యతే తత్త్యాజ్యం, సుఖేన మౌనేన భోక్తవ్యం ॥
గయా శ్రాద్ధ ఫలదమస్తు.
గంగామృత మన్నం సంపూర్ణం, సుసంపూర్ణం,
గాయత్ర్యానుజ్ఞా వాచ్యతాం.
ఓం భూర్భువ స్స్వః .... ప్రచోదయాత్
మధు వాతా .... భవంతు నః.

RUG

అక్షన్న మీ మదంత హ్యవ ప్రియా అధూషత, అస్తోషత స్వభానవో

విప్రా నవిష్ఠ యామతీ, యోజా న్విం ద్ర తే హరీ, మధు మధు సంపన్నం,

సుసంపన్నం.

ఏత చ్ఛ్రాద్ధార్థం సంపాదితేషు పదార్థేషు యదిష్టం తత్ప్రష్టవ్యం,

సర్వం సంపూర్ణం.

పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞికా విశ్వేదేవాః, తృప్తాస్థ తృప్తాస్థ, తృప్తాస్మః.
(ఈ మంత్రముతో అన్నము దొన్నెలో నీళ్ళతో విస్తరిముందు సవ్యముగ వదలవలెను).

అసోమపాశ్చ యే దేవా యజ్ఞభాగ వివర్జితాః
తేషా మన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వ దైవికమ్ ॥

(ప్రాచీనావీతి)

(అస్మత్) పితృ పితామహ ప్రపితామహాః (మాతృ పితామహీ ప్రపితా మహ్యాః) తృప్తాస్థ తృప్తాస్థ, తృప్తాస్మః, (అపసవ్యముగ అన్నము నీరు వదలవలెను.)

అసంస్కృత ప్రమీతాయే త్యాగిన్యో యాః కులస్త్రియః ।
దాస్యామి తేభ్యో వికిర మన్నం తాభ్య శ్చ పైతృకమ్ ॥
(సవ్యం) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ విష్ణో తృప్తోసి, తృప్తోస్మి.

అసంశయో భవే ద్విష్ణు ర్మోక్ష సాధన మవ్యయం ।
పితౄణాం చ పరం శ్రేష్ఠం వికిరాన్నం చ వైష్ణవమ్ ॥

(ప్రాచీనావీతీ) (రెండు విస్తళ్ళకు నడుమ తీర్థము ప్రోక్షించి) దేవ పితృ మధ్యే ప్రోక్ష్య, తిల దర్భా న్నిక్షిప్య యే అగ్ని దగ్ధా శ్శంఖః పితర స్త్రిష్టుప్, ఉచ్ఛిష్ట సన్నిధౌ వికిర పిండ ప్రదానే వినియోగః.

యే అగ్ని దగ్ధా యేఽ నగ్ని దగ్ధా మధ్యే దివ స్వధయా మాదయంతే,

తేభి స్స్వరాళ సునీతి మేతాం యథా తివసం తన్వం కల్పయస్వ.

RUG

అగ్ని దగ్ధే భ్యః, అనగ్ని దగ్ధే భ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత మృతేభ్యః, అయం వికిర పిండ స్స్వధా నమః, (వికిర పిండమును ఉంచవలెను).

అగ్ని దగ్ధాశ్చ అనగ్ని దగ్ధాశ్చ మార్జయంతాం, ఏతద్వ స్తిలోదకం. (అపసవ్యముగ నీళ్ళను ద్రొన్నెతో చుట్టి బోర్లించి తిలోదకము నీయవలెను).

[కర్తా పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, పవిత్రం ధృత్వా]

శేష ముచ్ఛిష్ట భాగోభ్యోన్నం దీయతాం.

యజమాన కులే జాతా దాసా దాస్యోన్న కాంక్షిణః ।
తే సర్వే తృప్తి మాయాంతు మయా దత్తేన భూతలే ॥

(పితృ స్థానమునందలి బ్రాహ్మణుడు అన్నమును ముందుకుంచ వలెను.)

అమృతాపి ధానమసి,

రౌరవే ఽ పుణ్య నిలయే పద్మార్బుద నివాసినాం ।
అర్థినా ముదకం దత్త మక్షయ్య ముపతిష్ఠతు ॥

ఓం భూః ఓం భువః .... ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి) (అస్మత్) పితుః (మాతుః), ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానాని కరిష్యే. కుర్మవ్య.

యే రూపాణి ప్రతిముంచ మానా అసురా స్సంతి స్వధయా చరంతి, పరాపరో నిభరో యే భవంత్య గ్నిష్టా ల్లోకా త్ప్రణుదా త్వస్మాన్.

[గోమయే నోపలిప్య ఈ మంత్రము చెప్పి అగ్నేయాభి ముఖముగా గోమయముతో రాచి దర్భలుంచవలెను]

అపహతా ఽ సురా రక్షాంసి పిశాచా వేదిషదః [అద్భిరవోక్ష్య, సకృదా చ్ఛిన్నై ర్బర్హిభి రవస్తీర్య, పై మంత్రముతో పరచిన దర్భలపై నీటితో ప్రోక్షించవలెను.]

శంధంతాం పితరః (మాతరః) శంధంతాం పితామహాః (పితా మహీః) శంధంతాం ప్రపితామహాః (ప్రపితా మహీః) (అని తిలలతో నీటిని దర్భలపై వదిలేది) ఏత త్తే పితః .... శర్మన్ .... గోత్ర వసురూప (ఏత త్తే మాతః .... దాయి .... గోత్రా .... వసురూపా) యేచత్వామత్రాను, ఏత త్తే పిత్రే .... శర్మణే .... గోత్రాయ (మాత్రే .... దాయినే .... గోత్రాయై) వసురూపాయ యేచత (యాచత) మను గచ్ఛంతి తేభ్య (తాభ్య) శ్చాయం పిండః తస్మై (తస్యై) తే స్వధానమః, గయాయాం ద త్తం అస్తు.

ఏత త్తే పితామహ .... శర్మన్ .... గోత్ర రుద్రరూప (పితామహి.... దాయి .... గోత్రా రుద్రరూపా) యే చత్వామత్రాను, ఏత త్తే పితామహాయ .... శర్మణే .... గోత్రాయ (పితామహ్యై .... దాయినే .... గోత్రాయై) రుద్రరూపాయ. యే చత (యాచత) మను గచ్ఛంతి తేభ్య (తాభ్య) శ్చాయం పిండః తస్మై (తస్యై) తే స్వధా నమః, గయాయాం ద త్తం అస్తు.

ఏతత్తే ప్రపితామహ .... శర్మన్ .... గోత్ర ఆదిత్యరూప (ప్రపితా మహి .... దాయి .... గోత్రా ఆదిత్యరూపా) యే చత్వా మత్రాను, ఏత త్తే ప్రపితా మహాయ .... శర్మణే .... గోత్రాయ (ప్రపితా మహ్యై .... దాయినే .... గోత్రాయై) ఆదిత్యరూపాయ, యేచత (యాచత) మను గచ్ఛంతి, తేభ్య (తాభ్య) శ్చాయం పిండః తస్మై (తస్యై) తే స్వధా నమః, గయాయాం ద త్తం అస్తు. అత్ర పితరో మాదయధ్వం, యథాభాగ మావృషాయధ్వం, (ఆచమ్య, ప్రదక్షిణా వ ర్తనే నోదఙ్ముఖో యథాశ క్తి ప్రాణం నాసిత్వా భి పర్యా వృత్య)

అమీ మదంత పితరో యథా భాగ మావృషా ఈషత, (ఇతి చరోః ప్రాణి భక్షం భక్షయేత్ (మెతుకులు వాసనచూచి వదిలేది) కర్తా పాదౌ ప్రక్షా ళ్యా చమ్య, ప్రాచీనావీతి).

శంధంతాం పితరః (మాతరః) శంధంతాంపితామహాః (పితా మహీః) శంధంతాం ప్రపితా మహాః (ప్రపితామహీః) అని పిండములవద్ద తిల సహిత నీటిని వదిలేది దర్భలను అభిముఖముగ ఉంచేది] ఏత త్తే పితః .... శర్మన్ .... (మాతః .... దాయి) గోత్ర వసురూప అభ్యఙ్క్ష్వ, ఏత త్తే పితా మహ .... శర్మన్ (పితామహి .... దాయి) గోత్ర రుద్రరూప అభ్యఙ్క్ష్వ, ఏతత్తే ప్రపితా మహ .... శర్మన్ (ప్రపితామహి .... దాయి) గోత్ర ఆదిత్య

RUG

రూప అభ్యజ్‌క్ష్వ. ఏతత్తే పితః .... శర్మన్ (మాతః .... దాయి) గోత్ర వసురూప అజ్‌క్ష్వ. ఏతత్తే పితామహ .... శర్మన్ (పితామహి .... దాయి) గోత్ర రుద్రరూప అజ్‌క్ష్వ. ఏతత్తే ప్రపితామహ .... శర్మన్ (ప్రపితామహి .... దాయి) గోత్ర ఆదిత్యరూప అజ్‌క్ష్వ. ఏతద్వః పితరో వాసో మానవ తోన్య త్పితరో యుజ్ ధ్వం, అథైనా నుపతిష్ఠేత. [నూలుపోగును గాని, వస్త్రమునుగాని పిండములపై ఉంచేది.]

నమో వః పితర ఇషే నమో వః పితర ఊర్జే నమో వః పితర

శ్శుష్మాయ నమో వః పితరో ఘోరాయ నమో వః పితరో జీవాయ

నమో వః పితరో రసాయ, స్వధా వః పితరో నమో వః పితరో నమ

ఏతాయుష్మాకం పితర ఇమా అస్మాకం జీవావో జీవంత ఇహ సంత స్స్యామః,

మనో న్వాహు వామహే, నారా శంసేన సోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః,

ఆత యేతు మనః పునః క్రత్వే రక్షాయ జీవసే, జ్యోక్చ సూర్యం దృశే,

పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః, జీవం వ్రాతం సచే మహి,

యదంత రిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజహింసిమా,

అగ్ని ర్మా తస్మా దేన సః ప్రముంచతు దురితా యాని చ కృమ కరోతు

మామ నేన సం.

సవ్యేన కులాభి వృద్ధ్యర్థం పార్వణ పూజాం కరిష్యే. పిండ పితృ దేవతాభ్యో నమః, యవకుశ తిల గంధాక్షతాన్ సమర్పయామి, ధూప మాఘ్రాపయామి, దీపం దర్శయామి, నైవేద్యం (అపూపోపహార నైవేద్యం) సమర్పయామి, తాంబూలం సువర్ణ పుష్పం సమర్పయామి, సర్వోపచారాం త్సమర్పయామి.

RUG

(ప్రాచీనావీతి)
శమీ పత్ర ప్రమాణేన పిండం దద్యా ద్గయా శిరే ।
ఉద్ధ రే త్సప్త గోత్రాణి కులమే కో త్తరం శతమ్ ॥

(సవ్యం) (ఓం భూః .... పుణ్య తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) అస్మత్ పితుః (మాతుః) ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహ్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే అస్మత్ పితృ పితామహ ప్రపితా మహాన్ .... శర్మణః .... గోత్రాన్ వసు రుద్రాదిత్య రూపాన్ (మాతృ పితామహి ప్రపితా మహీః .... దాయినః .... గోత్రాః వసు రుద్రాదిత్య రూపాః).

ఏతానుద్దిశ్య మయా దత్తాః పిండాః, గయాపిండ సదృశా భవం త్వితి భవంతో బ్రువంతు, గయాపిండ సదృశా భవంతు.

సవ్యేన పిండా న్నమ స్కృత్య, ప్రాచీనావీతి పిండానుద్వా సయిష్యే, ఉద్వాసయ.

అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ అవంతికా ।
పురీ ద్వారవతీ చైవ సప్తైతా మోక్ష దాయకాః ॥

అహం కాశీం గమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహం ।
ఇతి బ్రువాణ స్సతతం కాశీవాస ఫలం లభేత్ ః

(సవ్యం)

యజ్ఞేన యజ్ఞ మయ జన్త దేవా స్తాని ధర్మాణి ప్రధమాన్యాసన్ ।

తేహనాకం మహిమాన స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస న్తి దేవాః ॥

పిండ స్థానే శాంతిరస్తు, పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, స్వస్తి శోభనం హవిః, పునరపి స్వ స్థానం.

(ప్రాచీనావీతి, పితృస్థానే)

ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, పంచ, షట్ (పితృ స్థానమున గల బ్రాహ్మణుని హ స్తముపై కూర్చతో ఆరు పర్యాయములు కొట్టవలెను అట్లే విశ్వేదేవ, విష్ణు స్థానమునగల బ్రాహ్మణులకు కూడా)

RUG

(సవ్యం) విశ్వే దేవస్థానే, విష్ణు స్థానే చ, ఏకం .... షట్.

దేవాః పితరః పితరో దేవాః, దేవతా పితృ ప్రసాదేన అస్మద్గోత్రం వర్ధతాం, స్వస్తి వర్ధతాం గోత్రం, విశ్వేదేవ ప్రసాదోస్తు, పితృ ప్రసాదోస్తు, విష్ణు ప్రసాదోస్తు. [అక్షతలను వారినుండి తీసికొని కొన్ని శిరస్సున వేసికొని మిగిలినవి విస్తళ్ళవద్ద వేసేది.]

భోజన పాత్రాణ్యు చ్చాలయిష్యే. ఉచ్చాలయ. దేవాశ్చ పితర స్స్వస్తీతి బ్రూత, పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికా విశ్వే దేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధ మన్న మక్షయ్యో దర్క మస్త్వితి బ్రూత, అస్త్వక్షయ్యో దర్కం.

పితృ పితామహ ప్రపితా మహాః (మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యాః) మయా దత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదర్క మస్త్వితి బ్రూత, అస్త్వక్షయ్యో దర్కం.

శ్రీ మహావిష్ణో, మయాదత్తం శ్రాద్ధ మన్న మక్షయ్యోదర్క మస్త్వితి బ్రూత, అస్త్వక్షయ్యో దర్కం.

స్వాహాం వాచయిష్యే, స్వధాం వాచయిష్యే, వాచ్యతాం,

ధామంతే వామదేవ ఆపో జగతీ, కూర్చ విసర్జనే వినియోగః.

ధామం తే విశ్వం భువన మధిశ్రిత మంత స్సముద్రే హృద్యంగత రాయుషి. అపామ నీకే సమిధేయ అభృత స్తమ స్యామ మధు మంతం త ఊర్మిమ్.

పితృ పితామహ ప్రపితా మహాః (మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యాః) స్వధోచ్యతామితి భవంతో బ్రువంతు, అస్తు స్వధా, సంపద్యంతాం, స్వాహా విశ్వే దేవాః ప్రియంతాం, ప్రియంతాం విశ్వే దేవాః.

పితృ పితామహ ప్రపితామహాశ్చ (మాతృ పితామహి ప్రపితా మహ్యాశ్చ) ప్రియంతాం, ప్రియంతాం ప్రపితామహ పితామహ పితరః (ప్రపితామహి పితామహి మాతరః) విష్ణుః ప్రియంతాం, ప్రియతాం విష్ణుః.

RUG

ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధ సాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాః పాంతు, పాంతు దక్షిణాః.

వాజే వాజే త్యస్య మంత్రస్య, వసిష్ఠ ఋషిః, వాజినో దేవతాః, త్రిష్టుప్ ఛందః, ఆవాహిత పితృ విసర్జనే వినియోగః.

వాజే వాజే వత వాజినో ధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః, అస్య మధ్వః పిబత మాద యధ్వం తృప్తా యాత పథిభి ర్దేవ యానైః.

(ప్రాచీనావీతి) ఉత్తిష్ఠత పితరః (సవ్యం) అనుగచ్ఛంతు విశ్వే దేవాః విష్ణునా సహ. [మూడు మార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను].

ఆమా వాజస్య ప్రసవో జగమ్యా దా ద్యావా పృథివీ విశ్వ శంభూ, ఆమా గంతాం పితరా మాతరా చామా సోమో అమృత త్వాయ గమ్యాత్.

దాతారో నోభి వర్ధం తామ్, వేదా స్సంతతి రేవనః ।
శ్రద్ధా చనో మావ్య గమత్, బహు దేయం చనోస్తు ॥

అన్నం చ నో బహు భవేత్, అతిథీంశ్చ లభే మహి ।
యాచితారశ్చ న స్సంతు, మాచ యాచిష్మ కంచన ॥

అన్న శేషః కిం క్రియతాం, ఇష్టై స్సహ భుజ్యతాం ।
దాతారో వోభి వర్ధంతాం, వేదా స్సంతతి రేవవః ॥

శ్రద్ధా చవో మావ్యగమత్, బహుదేయం చ వోస్తు ।
అన్నం చ వో బహు భవేత్, అతిథీంశ్చ లభ ధ్వం ॥

యాచి తారశ్చ వ స్సంతు, మా చ యాచిధ్వం కంచన ।
అన్న శేషః కిం క్రియతాం, ఇష్టై స్సహ భుజ్యతామ్ ॥

స్వాదు ష్కం సదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రే శ్రిత శ్శక్తీవంతో

RUG

గభీరాః, చిత్రసేనా ఇషు బలా అమృధ్రా స్సతో వీరా ఉరవో వ్రాత సాహాః, బ్రాహ్మణా సః పితర స్సోమ్యా స శ్శివే నో ద్యావా పృథివీ అనే హసా, పూషానః పాతు దురితా దృతా వృథో రక్షా మాకిర్నో అఘ శంస ఈ శ త । సుపర్ణం వస్తే మృగో అస్యా దంతో గోభి స్సన్నద్ధా పతతి ప్రసూతా, యత్రా నర స్సంచ విచ ద్రవంతి తత్రాస్మ భ్య మిష వ శ్శర్మ యంసన్, ఇహైవ స్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్య శ్నుతం, క్రీళంతౌ పుత్రై ర్న ప్తృ భి ర్మోదమానౌ స్వే గృహే, సర్వ స్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వ మేవ తేనా ప్నోతి సర్వం జయతి.

శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్శ తేంద్రియ ఆయుష్యే వేంద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి.

ఆయుః ప్రజాం ధనం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం సుఖాని చ ।
ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం ప్రీత్యా నృణాం పితామహాః ॥

అద్యమే సఫలం జన్మ భవ ద్పాదాబ్జ వందనాత్ ।
పత్ర శాకాది దానేన క్లేశితా యూయ మీదృశాః ॥

తత్క్లేశ జాతం చిత్తే తు విస్మృత్య క్షంతు మర్హథ ।
వసిష్ఠ వామ దేవాది మునిభి స్తుల్యతాం గతాః ।
పితౄణా మను గృహ్ణంతు బ్రహ్మణ శ్శాశ్వతం పదమ్ ॥

(ప్రాచీనావీతి) (అస్మత్) పితుః (మాతుః) ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధ మభూత్, అత్రాసన భాజన శాకపాక ద్రవ్య దక్షిణాదిభిః

RUG

కిమిపి న నత్కృతం భవద్భిరేవ సత్కృతం, పాణి హోమ బ్రాహ్మణ భోజన పిండ ప్రదాన కర్మ త్రయం య థో క్తం యథా శాస్త్రీయం గయా శ్రద్ధ ఫలద మ స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, యథో క్తం యథా శాస్త్రీయం గయా శ్రాద్ధ ఫలద మ స్తు. (సవ్యం)

కాయేన వాచా మనసేంద్రియై ర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతే స్స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్య త్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

సర్వం శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు. విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః.

(బ్రాహ్మణే భ్య స్తాంబులాని దత్వా)

ఆసీమాంత మను వ్రజేయం, మాను వ్రజ.

వసిష్ఠాసః పితృ వద్వా చ మక్రత దేవాం ఈశానా ఋషివ త్స్వ స్త యే, ప్రీతా ఇవ జ్ఞాతయః కామ మేత్యా స్మే దేవా సోవధూను తావసు, దేవా న్వసిష్ఠో అమృతా న్వవందే యే విశ్వా భువనాభిః ప్రతస్థుః, తేనోరాసంతా మురు గాయ మద్య యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానః ।

ఇదం పితృభ్యో నమో అ స్త్వద్యేతి నమస్కార వతీ మంతత శ్శం సతి, తస్మాదంతతః పితృభ్యో నమస్క్రియతే తదాహు ర్వ్యాహావం పిత్ర్యా శ్శంసేద వ్యాహావాం ఇతి వ్యాహావ మేవ శంసేత్, అసంస్థితం వై పితృ యజ్ఞస్య సాధ్వ సంస్థితం వా ఏవ పితృయజ్ఞం సంస్థాపయతి యో వ్యాహావం శంసతి తస్మా ద్వ్యాహావ మేవ శం స్తవ్యం.

యం త్వా ద్యావా పృథివీ యంత్వాప స్త్వష్టా యంత్వాసో జనిమా జజాన, పంథా మను ప్రవిద్వాన్ పితృయాణం ద్యుమ దగ్నే సమిధానో విభాహి. ద్వే స్రుతీ అశ్రుణవం పితౄణా మహం దేవానా ముత

RUG

మర్త్యానాం, తాభ్యామిదం విశ్వ మే జ త్పమేతి యదం తరా పితరం మాతరం చ॥ వామ దేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమ శ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవి కరణాయ నమో బలవి కరణాయ నమో బలాయ నమో బల ప్రమథ నాయ నమ స్సర్వభూత దమనాయ నమో మనో న్మనాయ నమః ॥

పితృ యజ్ఞ స్సాంగోఽ భూత్, దీర్ఘాయుష్యమస్తు.
వంశాభి వృద్ధి రస్తు. యజ్ఞ సమృద్ధా భవంతు.

వాశీమంత ఋష్టిమంతో మనీషిణ స్సుధన్వాన ఇషుమంతో నిషంగిణః స్వశ్వాస్థ సురథాః పృశ్ని మాతర స్స్వాయుధా మరుతో యాధనా శుభమ్ ॥

—///—

శ్రాద్ధాంగ తర్పణం

పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, పవిత్రం ధృత్వా, ప్రాణానాయమ్య ఏవం గుణ .... పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి) అస్మ త్పితుః (మాతుః) ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధాంగ పరేహని కర్తవ్య సద్యస్తిల తర్పణం కరిష్యే.

పితరం....శర్మాణం....గోత్రం వసురూపం, స్వధానమస్తర్పయామి - 3
పితామహం....శర్మాణం....గోత్రం రుద్రరూపం, స్వధానమస్తర్పయామి-3

ప్రపితామహం....శర్మాణం....గోత్రం ఆదిత్యరూపం, స్వధాన
మ స్తర్పయామి - 3

(తల్లికి) మాతరం....దాం....గోత్రాం వసురూపాం, స్వధాన
మ స్తర్పయామి - 3

పితామహీం....దాం....గోత్రాం రుద్రరూపాం, స్వధానమ స్తర్పయామి - 3

ప్రపితామహీం....దాం....గోత్రాం ఆదిత్యరూపాం, స్వధాన
మ స్తర్పయామి - 3

యేకే చాస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్రజా మృతాః ।
తే గృహ్ణంతు మయా ద త్తం సూత్ర నిష్పీడ నోదకమ్ ॥
॥ విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః ॥

—///—

తర్పణ విధి

శ్లో॥ అదౌ పితా తధా మాతా సాపత్నీ జననీ తథా ।
మతా మహా స్సపత్నీకా ఆత్మపత్న్య స్త్వనంతరమ్ ॥

సుతభ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ మాతులా స్సహ భార్యకాః ।
దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః ॥

పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుక స్స్నుషా ।
శ్వశుర శ్శ్యాలక శ్చైవ స్వామినో గురు రర్థినః ॥

ఆచమ్య, పవిత్రం ధృత్వా, ప్రాణానాయమ్య, ఏవం గుణవిశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ, అస్మత్ పితౄణాం అక్షయ తృప్త్యర్థం పునరావృత్తి రహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నిత్యనివాస సిద్ధ్యర్థం సద్యస్తిల తర్పణం కరిష్యే. అస్మిన్ దర్భ స్తంభే అస్మత్ పితౄ నావాహయిష్యే.

ఉశం తస్త్వా నిధీ మహ్యుశంత స్సమి ధీమహి, ఉశన్న శత ఆవహ

RUG

పిత్ర్యాన్నవిషే అ త్రవే, అయం తునః పితర స్సోమ్యా సోగ్నిష్వా త్తాః పథిభి

ర్దేవయానైః, అస్మిన్యజ్ఞే స్వధయా మదంత్వధి బ్రువంతు తేవంత్వస్మాన్ ॥

(ఈ మంత్రముతో దర్భ స్తంభముపై తిలలతో అవాహన చేసేది).

పితరం (తండ్రి)....శర్మాణం....గోత్రం వసురూపం స్వధా
నమ స్తర్పయామి ॥ఏవంత్రిః॥

(స్వధానమ స్తర్పయామి అని మూడుసార్లు చెప్పవలెను).

పితామహం (తాత)....శర్మాణం.... గోత్రం రుద్రరూపం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

ప్రపితామహం (ముత్తాత)....శర్మాణం....గోత్రం ఆదిత్యరూపం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

మాతరం (తల్లి)....దాం....గోత్రాం వసురూపాం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

పితామహీం (అవ్వ).... దాం... గోత్రాం రుద్రరూపాం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

ప్రపితామహీం (ముత్తవ్వ)....దాం....గోత్రాం ఆదిత్యరూపాం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

సాపత్నీ మాతరం (సవతితల్లి)....దాం... గోత్రాం వసురూపాం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

మాతామహం (తల్లికి తండ్రి)....శర్మాణం....గోత్రం వసురూపం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

మాతుః పితామహం (తల్లితాత)....శర్మాణం... గోత్రం రుద్రరూపం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

మాతుః ప్రపితామహం (తల్లి ముత్తాత).... శర్మాణం... గోత్రం
ఆదిత్యరూపం స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

మాతామహీం (తల్లికి తల్లి)....దాం....గోత్రాం వసురూపాం
స్వధానమ స్తర్పయామి ॥ 3 ॥

RJG

ఈ క్రింది ప్రతి లైన్ చివర స్వధానమస్తర్పయామి అని మూడుసార్లు చేర్చి చదువుకొనవలెను.

మాతుః పితామహీం (తల్లికి అవ్వ)....దాం....గోత్రాం రుద్రరూపాం
మాతుః ప్రపితామహీం (తల్లికి ముత్తవ్వ)....దాం....గోత్రాం ఆదిత్యరూపాం
ఆత్మ పత్నీం (భార్య)....దాం....గోత్రాం వసురూపాం
సుతం (కుమారుడు)....శర్మాణం....గోత్రం వసురూపం
భ్రాతరం (సోదరుడు) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
పితృవ్యం (పెదతండ్రి లేదా పినతండ్రి) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
మాతులం (మేనమామ) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
దుహితరం (కూతురు) .... దాం .... గోత్రాం వసురూపాం
భగినీం (అక్క లేక చెల్లెలు) .... దాం .... గోత్రాం వసురూపాం
దౌహిత్రం (కుమార్తె కుమారుడు) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
పితృ ష్వసారం (మేనత్త) .... దాం .... గోత్రాం వసురూపాం
మాతృ ష్వసారం (తల్లికి అక్క, చెల్లెలు)....దాం... గోత్రాం వసురూపాం
జామాతరం (అల్లుడు) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
భావుకం (బావ) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
స్నుషాం (కోడలు) .... దాం .... గోత్రాం వసురూపాం
శ్వశురం (మామ) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
శ్యాలకం (భార్య సోదరుడు) .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం

స్వామి, సఖి, గురు, తత్తదాచార్యాన్, తత్తద్గోత్రాన్, తత్తత్ శర్మాణః, వసు వసు రూపాన్, సర్వే అస్మత్ కారుణ్య పితౄన్ స్వధానమస్తర్పయామి - 3. యేకే చాస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్ర జామృతాః। తే గృహ్ణంతు మయా దత్తం సూత్ర నిష్పీడ నోదకమ్ ॥విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥

(జందెమును దండగా వేసుకొని బ్రహ్మముడిని నీటితో తడిపి నీరు వదలి కంటికి అద్దుకొనవలెను) సూచన — భ్రాతృ, పితృవ్య, మాతుల, శ్వశురులకు, భార్యలేనిచో సపత్నీకం అని, పితృష్వసా, మాతృష్వసాలకు

భర్త లేనిచో సభర్తృకాం అని, తండ్రి సోదరులకు, తల్లి సోదరీలకు, సోదర సోదరీలకు, మేనమామలకు, మేనత్తలకు పెద్దవారైనచో సన్నిహిత జ్యేష్ఠ తదనంతర జ్యేష్ఠ అని, చిన్నవారికి సన్నిహిత కనిష్ఠ తదనంతర కనిష్ఠ అని చెప్పవలెను.

—///—

సంక్రమణ తర్పణ విధిః

ఆచమ్య, పవిత్రం ధృత్వా, ఏవంగుణ .... పుణ్యతిథౌ
అస్మత్ పితౄణాం .... నిత్యనివాస సిద్ధ్యర్థం
రవేః మకర సంక్రమణాది పర్వణి పుణ్యకాలే శ్రాద్ధ
ప్రతినిధి సద్యస్తిల తర్పణం కరిష్యే.

(కర్కాటక సంక్రమణమైన, కర్కాటక సంక్రమణాది అని చెప్పుకొనవలెను. గ్రహణ సమయములో రాహుగ్రస్త రవేః పర్వణి పుణ్యకాలే (సూర్యగ్రహణమున) కేతుగ్రస్త సోమోపరాగ పర్వణి పుణ్యకాలే (చంద్రగ్రహణమున) రథసప్తమీ ప్రయుక్త పుణ్యకాలే (రథసప్తమీ దినమున) అమాయాంగత్వేన (అమావాస్యయందు) అని సంకల్పము చెప్పుకొనవలెను. తర్పణ విధానము తర్పణ విధిలో చూచుకొనేది).

మహాలయ అమావాస్య తర్పణ విధిః

ఆచమ్య, పవిత్రం ధృత్వా, ఏవంగుణ .... పుణ్యతిథౌ
అస్మత్ పితౄణాం నిత్య నివాస సిద్ధ్యర్థం
కన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యాది పంచమా పర పక్షే
మహాలయ శ్రాద్ధ ప్రతినిధి సద్యస్తిల తర్పణం కరిష్యే.

[తర్పణ విధి చూచుకొనేది].

RUG

K. SUBRAMANYA ...
YADAMARI
Chittoor Dt. 517 422 (A.P.)

అథ నిత్య బ్రహ్మయజ్ఞః

(ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య) ఏవంగుణ .... శుభ తిథౌ మమ సమస్త పాపక్షయ ద్వారా పరమ శ్రేయః ప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయ నాత్మకం (ఉపాకర్మాంగ) (నిత్య) బ్రహ్మయజ్ఞం కరిష్యే, ప్రణవస్య పరబ్రహ్మాగ్నిర్దేవీ గాయత్రీ భూర్భువస్వః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్బృహతీ, తత్సవితుర్విశ్వామిత్ర స్సవితా గాయత్రీ, అగ్నిమీళే మధుచ్ఛందాగ్నిర్గాయత్రీ, బ్రహ్మయజ్ఞ స్వాధ్యాయ మంత్రజపే వినియోగః: ఓం భూర్భువస్వః తత్స వితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి, ధియో యోనః ప్రచోదయాత్. (ఇతిత్రిః)

(మూడు మార్లు చెప్పవలెను).

ఓం అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ మృత్విజం, హోతారం రత్నధాత మం, అగ్నిః పూర్వేభిరృ షి భిరీడ్యో నూత నైరుత, స దేవాం యేహవక్షతి, అగ్నినా ర యిమశ్నవత్పోష మేవ దివే దివే, యశసం వీర వత్తమం, అగ్నేయం యజ్ఞ మధ్వరం విశ్వతః పరి భూ రసి, స ఇద్దేవేషు గచ్ఛతి, అగ్నిర్హోతా కవి క్రతు స్సత్యశ్చిత్ర శ్రవ స్తమః, దేవో దేవేభి రాగ మత్, యదంగ దాశుషేత్వమగ్నే భద్రం కరిష్యసి, తవేత్త త్సత్య మంగిరః, ఉపత్వాగ్నే దివే దివే దోషా వస్తర్ధియా వయం నమో భరంత ఏమసి, రాజంత మధ్వ రాణాం గోపామృత స్య దీ దివిం, వర్ధమానం స్వేదమే,

సనః పితేవ సూనవేగ్నే సూపాయనోభవ, సచస్వాన స్వస్తయే, వాయ

వాయాహి దర్శత.

ఓం అథ మహావ్రతం, ఓం ఏ ష పంథా ఏ తత్కర్మ, ఓం అథాత స్సంహితాయా ముపనిషత్, ఓం విదామ ఘవన్విదా, ఓం మహా వ్రతస్య పంచ వింశ తింసామిథేన్యః, ఓం అగ్నిర్వై దేవానా మవమో విష్ణుః పరమః,

ఓం అథై తస్య సమామ్నాయస్య, ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా, ఓం భద్రం

కర్ణేభి శ్శృణు యామదేవాః, ఓం బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మేజిన్వతం, ఓం

అథాతోదర్శ పూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః, ఓం అగ్న ఆయాహి వీతయే,

ఓం శంనో దేవీ రభిష్టయే, ఓం సమామ్నాయ స్సమా మ్నాతః, ఓం వృద్ధి

రాదైచ్, ఓం మయరస తజభన లగ సమ్మితం, ఓం అథ శీక్షాం ప్రవక్ష్యామి, ఓం గౌః, గ్మా, జ్మా, క్ష్మా, ఓం పంచ సంవత్సరమయం; ఓం అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా, ఓం అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా, ఓం అథాతో ధర్మం

వ్యాఖ్యాస్యామః, ఓం యోగీశ్వరం యాజ్ఞవల్క్యం, ఓం నారాయణం

నమస్కృత్య, ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యైనమ

ఓ షధీభ్యః, నమోవాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ తిథౌ నిత్య బ్రహ్మ యజ్ఞాంగ తర్పణాని కరిష్యే. ప్రజాపతి స్తృప్యతు, బ్రహ్మాతృప్యతు, వేదా స్తృప్యంతు, దేవా స్తృప్యంతు, ఋష యస్తృప్యంతు, సర్వాణి ఛందాంసి తృప్యంతు, ఓంకార స్తృప్యతు, వషట్కార స్తృప్యతు, వ్యాహృతయ స్తృప్యంతు, సావిత్రీ తృప్యతు, యజ్ఞా స్తృప్యంతు, ద్యావా పృథివీ తృప్యేతాం, అంతరిక్షం తృప్యతు, అహోరాత్రాణి తృప్యంతు సాంఖ్యా స్తృప్యంతు, సిద్ధా స్తృప్యంతు, సముద్రా స్తృప్యంతు, నద్య స్తృప్యంతు,

RUG

గిరియ స్తృప్యంతు, క్షేత్రౌషధి వనస్పతి గంధర్వాప్సరస స్తృప్యంతు, నాగా స్తృప్యంతు, వయాంసితృప్యంతు, గావ స్తృప్యంతు, సాధ్యా స్తృప్యంతు, విప్రా స్తృప్యంతు, యక్షా స్తృప్యంతు, రక్షాంసితృప్యంతు, భూతానితృప్యంతు ఏవమంతాని తృప్యంతు. (అథ ఋషయః, నివీతీభూత్వా).

శతర్చన స్తృప్యతు తృప్యతు, మాధ్యమా స్తృప్యంతు 2, గృత్సమద స్తృప్యతు 2, విశ్వామిత్ర స్తృప్యతు 2, వామదేవ స్తృప్యతు 2, అత్రి స్తృప్యతు 2, భరద్వాజ స్తృప్యతు 2, వశిష్ఠ స్తృప్యతు 2, ప్రగాథా స్తృప్యంతు 2, పావమాన్యా స్తృప్యంతు 2, క్షుద్రసూక్తా స్తృప్యంతు 2, మహాసూక్తా స్తృప్యంతు 2, (ప్రాచీనావీతి) సుమంతు జైమిని వైశంపాయన పైలసూత్ర. భాష్య భారత మహాభారత ధర్మాచార్యా స్తృప్యంతు తృప్యంతు తృప్యంతు, జానంతి బాహవిగార్గ్య గౌతమ శాకల్య బాభ్రవ్య మాండవ్య మాండూకేయా స్తృప్యంతు 3, గర్గీ వాచక్నవీతృప్యేతాం 3, బడబాప్రాతి థేయీతృప్యేతాం 3, సులభా మైత్రేయీతృప్యేతాం 3, కహోళం తర్పయామి 3, కౌషీతకం తర్పయామి 3, మహాకౌషీతకంత 3, పైంగంత 3, మహా పైంగంత 3, సుయజ్ఞంత 3, శాంఖాయనంత 3, ఐతరేయంత 3, మహైతరేయంత 3, శాకలంత 3, బాష్కలంత 3, సుజాత వక్త్రంత 3, ఔదవాహింత 3, మహౌద వాహింత 3, సౌజామింత 3, శౌనకంత 3, ఆశ్వలాయనంత 3, యే చాన్యే ఆచార్యాస్తే సర్వే తృప్యంతు, తృప్యంతు, తృప్యంతు, (అథ పితృతర్పణం పితృహీనైః కార్యం) తర్పణ విధిలోని క్రమము చేసేది. జలతర్పణము, ప్రతి దినము సంధ్యా వందనాదికముల తరువాత చేయదగును. సంకల్పము తరువాత వరుసగా చెప్పి, దేవ (సవ్యముగా) తర్పణము కుడి అరచేతి వ్రేళ్ళనుకలిపి అభిముఖముగా నుంచు కొని తీర్థము వదలవలెను. (జందెము దండగా) ఋషి తర్పణము చూపుడు వ్రేలు మధ్యవ్రేలికి మధ్యన, పితృతర్పణము బొటనవ్రేలికి, చూపుడువ్రేలికి మధ్యగా చేయదగును.

Chittoor Dt.

ఋగ్వేదుల మరియు కరణకమ్మ బ్రాహ్మణుల గోత్రములు

—///—

కరణకమ్మలలో అర్వేల కమ్మలు, కమ్మనాట్లు, గోల్కొండ వ్యాపారులు, బడగలనాటి కరణకమ్మలు, కరణకమ్మ వ్యాపారులు వగైరా శాఖలు అంతర్లీనంగా వాడుకలో నున్నవి. కమ్మనాడు వరకు గల (గుంటూరు నుండి మున్నేరు) ప్రదేశమునకు విస్తరించిన ఈ శాఖీయులు వ్యాపారులుగా ప్రసిద్ధులైనారు. పురోహితులైన వారిని కరణకమ్మ దేవతలుగా ఆదరించడం వీరి సంప్రదాయం. మహారాష్ట్ర నుండి ఆంధ్ర దేశమునకు వచ్చిన వారే వీరు. మాకు లభించిన వరకు ఋగ్వేదుల మరియు కరణకమ్మ బ్రాహ్మణుల గోత్రములను, ఋషులను, ఇంటిపేర్లను తెలియజేయుచున్నాము.

గోత్రము	ఋషులు

1. అగస్త్యస – అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, ఇధ్మవాహ

ఇంటి పేర్లు : 1. కురవి, 2. హెజీబు

2. ఆత్రేయస – ఆత్రేయస, ఆర్చనానస, స్యావాశ్వ

ఇంటి పేర్లు : 1. పానుగంటి, 2. యనమచింతల

3. ఉపమన్యు వసిష్ఠస – వాసిష్ఠ, ఐంద్ర ప్రమద, ఆభరద్వసు

ఇంటి పేర్లు : 1. బుద్ధవరపు

4. కామకాయన విశ్వామిత్రస – వైశ్వామిత్ర, దేవశ్రవస, దైవతరస

ఇంటి పేర్లు : 1. ఇరుగంటి, 2. శ్రీరామ కవచం, 3. మాశ్వాకం
4. కాసలనాటి, 5 మంచి, 6. గుండ్లమడుగు
7. కాకర్ల 8. మేడవరం 9. జల్లేళ్ల, 10. భాగవతుల.

RUG

గోత్రము	ఋషులు

5. కాశ్యపస – కాశ్యప, అవత్సార, నైధ్రువ

ఇంటి పేర్లు : 1. గండికోట 2. పుస్తకాల 3. కవిచెరుకూరు 4. ఇరువెంటి 5. నాగావఝల 6. తూశా 7. చమ్మకాయల, 8. కేసరి

6. కౌశికస – విశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కౌశిక

ఇంటి పేర్లు : 1. యనమండ్ర 2. వారణాసి 3. తూములూరు

7. కౌండిన్యస – వాసిష్ఠ, మైత్రావరుణ, కౌండిన్య

ఇంటి పేర్లు : 1. దుర్భా

8. గార్గ్యతస – అంగీరస, గార్గ్యతస, సాంకృత్య

ఇంటి పేర్లు : 1. కేసరి

9. గౌతమస – అంగీరస, అయాస్య, గౌతమస

ఇంటి పేర్లు : 1. జొన్నలగడ్డ, 2. తిరుమళ్ల, 3. కనుమళ్ల

10. జామదగ్న్యవత్సవస – భార్గవ, చ్యవన, ఆప్నవాన, జౌర్వ, జామదగ్ని

ఇంటి పేర్లు : 1. దేవరకొండ, 2. అప్పాజి

11. భారద్వాజస – అంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ

ఇంటి పేర్లు : 1. గొట్టుముక్కల 2. ఉప్పల 3. చిక్కా, 4. ఓగోటి, 5. దేవరవఝల, 6. కనుపర్తి, 7. సముద్రాల 8. సబ్నవీసు, 9. మొలకలపల్లి 10. కళ్లేపల్లి 11. కలబరిగ, 12. ఖాసా, 13. గుమ్మడిదల, 14. మద్దాలి, 15. సూకూరు, 16. కాండ్రేగుల, 17. వెల్లాల, 18. కొల్లూరి, 19. జరుగుపల్లి, 20. మోపూరు, 21. విఠలదేవుని.

12. వసిష్ఠస – వాశిష్ఠ, ఐంద్ర ప్రమద, అభరద్వసు

ఇంటి పేర్లు : 1. చింతలపల్లి, 2. గుంటుపల్లి, 3. చినగార్లపాడు, 4. వేల్పూరు, 5. కమలాకర, 6. సుసరి ⑦
⑦ కాలకంధరల

RUG

గోత్రము	ఋషులు

13. వసిష్ఠస — వసిష్ఠ ఏకార్షేయం
ఇంటి పేర్లు : 1. శెట్టిపల్లి, 2. దివి

14. విశ్వామిత్ర — విశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కౌశిక
ఇంటి పేర్లు : 1. కానుగో, 2. భాలకి, 3. కస్తూరి, 4. ఇరువంటి
5. రావిగంటి

15. శ్రీవత్స — భార్గవ, చ్యవన, ఆప్నవాన, ఔర్వ, జామదగ్ని.
ఇంటి పేర్లు : 1. సురభి, 2. లోకా, 3. పారుమంచాల,
4 నెమ్మాని, 5. పురాణం, 6. అరిపిరాల,
7. కురిమేటి, 8. వెలిగంటి, 9. కాసుశేల,
10. నకిరికంటి, 11. చింతకుంట, 12. కుడుముల
13 పిల్లుట్ల, 14. పసుమర్తి, 15. చెంబూరు.

16. సాంఖ్యాయనస — అంగీరస, గార్గేయ, శైన్య
ఇంటి పేర్లు : 1. సంగుభొట్ల

17. హరితస — హరిత, అంబరీష, యౌవనాశ్వ
(అంగీరస, అంబరీష, యౌవనాశ్వ)
ఇంటి పేర్లు : 1. గడియారం, 2. వెంపటి, 3. జొన్నలగడ్డ

18. విష్ణువర్ధను — అంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్రాసదస్య
ఇంటి పేర్లు : 1. మోదుకూరు

19. కపిస — అంగీరస, ఆమహీయ, జౌరుక్షయ
ఇంటి పేర్లు : 1. విరపు

20. అఘమర్షణ విశ్వామిత్ర — వైశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కౌశిక
ఇంటి పేర్లు : 1. మంకాల

తప్పు ఒప్పుల పట్టిక.

పేజి	లైను	తప్పు	ఒప్పు
2	7	కారేషు	కార్యేషు
5	6	గణపతిం	గణపతిం
5	15	ఉశతీ	ఉశతీ
6	14	పుష్పాం	పుష్టాం
13	13	నర్పి	న్వరి
20	2	గణపతిం	గణపతిం
21	21	ఆతో	అతో
22	20	ద్యబై	ద్యబ్జై
23	4	దైవత్వం	దైవత్యం
27	2	థ్వర్య	థ్సర్వ
28	4	తుర్పు	త్పురు
	19	వనస్బ	వనస్ప
36	18	వెపు	వైపు
38	8	వౌషట్	వషట్
45	1	సభాహ్యే	సబాహ్యే
50	19	వతు	చతు
53	1	గణపతిం	గణపతిం
62	2	సంపూర్ణాన	సంపూర్ణార్చన
	25	భమతు	భవంతు
	25	శంయూర	శంయోర
63	7	ధృతా	ధృత్వా
64	7	వినిర్ముక్త	వినిర్ముక్తం
66	3	ధాత్వా	ధ్యాత్వా
	18	ఆమీా	అమీా
72	12	పరిషచ్య	పరిషిచ్య
	17	ఆశలాయన	ఆశ్వలాయన
75	11	యోభిగ్య	యోగిభ్య
78	9	స్పష్టో	సృష్టో
98	13	పృతాం	తృప్యేతాం